

n.º 21694 pg.

CECCO
FONS
A. VILADOT

LA NOSTRA REVISTA

PUBLICACIÓ MENSUAL

SUMARI

L. AYMAMI BAUDINA: Escèpticisme o realitat? — LLUIS DE RIALP: Puresa. Resurrecció. Jo, amb mi. — L. NICOLAU D'OLWER: Remenbrança. — JAUME MIRATVILLES: Catalunya i la sang. — J. SOLER-VIDAL: Joan Perès, descobridor de les costes d'Alaska. — VICTOR ALBA: Cresques lo jueu i els seus deixebles. — ENRIC BOTEY: Cinquanta anys de vida a Mèxic. — PERE CALDERS: Quieta nit. — E. HEMINGWAY (V. RIERA LLONCA, trad.): Un vell al pont. — A. ARTIS-GENER: El Pla de la Calma.

CRÒNICA. — Institució de Cultura Catalana: *Corso Pompeu Fabra: Per un cens dels mestres catalans.* — *A la memòria de Pompeu Fabra.* — *Projecte de Declaració de Comunitat Catalana de Mèxic.* — *Ardit del caudillo.* — *Els Llibres i els Autors: «Mirvis el noventa anys, per F. de S. Avunó; Nota bibliogràfica, per V. R. L.; Els Premis 1949 de l'Institut d'Estudis Catalans; Noticiari.* — *Les Arts i els Artistes.* — *El Teatre: La temporada en projecte, a Barcelona; Les lectures; Noticiari.* — *Cursos i Conferències.* — *La Música i els Músics.* — *Els Esports.* — *L'Economia ultradirigida: Els exportadors i l'acord franco-espanyol; Una ullada a l'altre costat d'una frontera oberta de nou.* — *Noticiari general de l'Interior.* — *Vària.*

IL·LUSTRACIONS. — Retrat de Carles Rahola (tret d'El Poble Català, de París, de l'any 1940.) Retrat de Frederic Mistral. Dibuixos de TIANNA.

DIRECCIÓ, ADMINISTRACIÓ I IMPRENTA:
Rio de la Plata, 17 (Col. Cuauhtémoc)
Tel. 28-57-48
MEXIC, D. F.

EDICIONS CATALÒNIA

Rio de la Plata, 17

TEL. ERIC, 28-57-48

MÈXIC, D. F.

UN LLIBRE QUE NO POT MANCAR A NINGU!

GRAMÀTICA CATALANA

PER

POMPEU FABRA

Edició popular

a cura de

CULTURA CATALANA

PARIS

LES COMANDES DE L'INTERIOR DE LA REPÚBLICA SÓN SERVIDES CONTRA REEMBORS, AMB UN AUGMENT DE \$ 0.50 PER DESPESES. LES DE L'EXTERIOR HAN DE SER FETES A TRAVÉS DELS NOSTRES REPRESENTANTS O BE HAN DE VENIR ACOMPANYADES DE XEC BANCARI PEL SEU IMPORT

PREUS: A Mèxic \$ 6.— A l'Estranger \$ USA 1.50

LA NOSTRA REVISTA

DIRECTOR-GERENT: AVELLÍ ARTÍS — SECRETARI: VICENÇ RIERRA LLONGA

Es publica mensualment sota el patronatge de la INSTITUCIÓ DE CULTURA CATALANA, de Mèxic

Escepticisme o realitat?

«Decía el maestro que nada hay más devolador que una colección de periódicos. Y es cierto. En ella aparece como que quedan monificados los instantes fugitivos de una emoción que cristaliza este breve término de una alegría o de una amargura, i este breve término que es toda una vida!...»

(De La Voluntad, de Azorín).

L'AMIC ens ha trobat escèptics. Escèptics? Potser és una qüestió de perspectiva. Potser sí que en som —o bé ho semblen— per fora. Però en el fons, penso que no és ben bé escepticisme. Perquè escèptic és l'home que ja no creu en res, que ja no sent res, que ja no es mou per res. I nosaltres, en el fons del fons, som els mateixos. Creiem en allò que creïem; estimem allò que estimàvem i ens agitem i tornàriem a moure'ns, arribada l'hora, per allò mateix que ens féu moure en altres temps. Aleshores... sí, és el que penseu. Aleshores, no som escèptics. I bé, què som? Ah! si sabéssim com expressar-ho! És el cas que no és solament la nostra còrpora la que d'uns anys ençà fa de llançadora sense saber on arrelar, sinó que és el nostre esperit, també, el que vola sense esma per l'espai de l'esperança, prenyat de núvols de desenganys...

Ha volgut la casualitat que el mateix dia que acabava de rellegir unes pàgines d'Azorín, arribés a les meves mans un plec de diaris dels nostres temps; no gaire vells pels anys que han passat, segons el calendari; però vells, molt vells, d'acord amb el que hem viscut durant aquests anys. Un plec de diaris diversos de to, de contingut, en llenguatge i en esperit...

I he pensat en el mateix Azorín, l'Azorín de les tombarelles espirituals, de la inconsistència ideològica, en comprovar —són paraules seves— «com han envellit en deu o dotze anys... homes que creïem forts i eterns.»

Però no és d'Azorín, de qui volia parlar, sinó del que m'han suggerit aquests diaris la lec-

tura dels quals m'ha produït una sensació heterogènia d'angoixa, de deserció, d'enyorança, de fàstig. Cròniques que fa quinze anys em semblaven brillants, ara les trobo frívols, buides, ampul·loses. Articles que em semblaren vibrants, abassegadors, els trobo càndids, o fanfarrons, o falsos.

Però aquesta barreja d'impressions l'he sentida més forta, més punyent —més dolorosa, sí— quan m'he aturat a llegir els noms dels autors d'aquells articles; els noms de personatges (polítics, artistes, literats, dirigents sindicals, industrials) que foren objecte de comentaris elogiosos o de crítiques aferrissades... He comparat aquells diaris d'ahir —d'un ahir no pas llunyà en el temps, però sí en l'espai— amb els diaris d'avui, i m'ha fet l'efecte que deu fer als morts que des de l'altre món donen una ullada al que deixaren a la terra...

Mentre meditava, m'ha arribat una tarja d'un amic de Barcelona —una bella tarja que reproduceix un dels recons inoblidables de la ciutat: Santa Clara—, en la qual, amb lletra nerviosa, ens diu: «Si enyoreu el que vàreu deixar, mantingueu la il·lusió del que era i no vulgueu pensar el que és. A vosaltres, mantenir aquesta il·lusió no us serà difícil. A nosaltres, ací, ens és gairebé impossible. Us envegem el vostre enyorament...»

I és que tot ha canviat. Han cançat carrers i places. Però han cançat també l'esperit, la moral, les conviccions, l'amistat... Tot ha estat substituït, pervertit, mixtificat... I d'això, certament, no ens en podem estranyar massa. Perquè

ací, entre nosaltres, a més de deu mil quilòmetres de distància, ens arriben els esquixos. També ací, entre nosaltres, ha canviat quelcom. Aquesta és la realitat. La realitat que fa creure al nostre amic que ens hem tornat escèptics. No: escèptics, no. Encara que escriguin en castellà, tot glossant el *glorioso movimiento*, homes que feren dringar la nostra llengua en tons abrandats d'intransigència; encara que vegem, al servei dels tirans, homes que mantingueren sempre enlairat el penó de la rebel·lia; encara que ens trobem ací, al nostre costat, amb homes que ningú no sap per què s'expatriaren...

Veure traïdors allà i galls de campanar ací, no és escèpticisme. És veure la realitat. Una realitat que es fa present en tota la seva cruessa. Però això no és escèpticisme, sinó més bé un anhel de persistència en la lluita, en els ideals, en la conducta. Sobretot en la conducta, que és una cosa que molts obliden. Una persistència serena, conscient. Una persistència d'ulls oberts, no de cec contra les parets. Perquè hem bastit molts sants que han esdevingut diables i hem estat injustos —¿per què ens ha de doldre reconèixer-ho?— gratuïtament, morbosament, amb homes que amb llur dignitat o amb llur sacrifici ara ens fan veure el nostre error.

Sovint us diuen: «—Ah, Barcelonal No la coneixerieu!» Però ¿quina importància té que hagin desaparegut uns monuments, uns carrers, uns edificis? Més important que aquesta transformació, és la transformació dels homes. Dels homes, especialment, en els quals havíem cregut algun dia. Transformació, repetim-ho, que no s'ha operat solament allà, sinó també ací, entre nosaltres. I això explica moltes coses. I explica que l'amic ens hagi trobat escèptics.

Rebutgem l'adjectiu. Perquè l'escèpticisme, a fi de comptes, és una variant del pessimisme i tot això que ens dol, que ens angunieja, que ens fa mal, que combatem, al capdavant potser haurà estat un bé. Perquè haurà servit per a

purificar els nostres rengles —més podrits de dalt que no pas de baix— i perquè haurà enfortit la nostra experiència.

Ha passat temps i han passat moltes coses. Llegiu uns quants diaris de fa quinze anys. Llegiu-los i mediteu-hi. Que hi meditin, però, sobretot, aquells que, tot esperant còmodament que algú giri la truita, com sigui i a costa dels sacrificis... aliens que calgui, esperen que els ofereixin un lloc d'honor en safata de plata.

No, no som escèptics, perquè estem convençuts que la història dels pobles són els pobles, els qui l'escriuen. I el nostre no serà una excepció. Demà, demà-passat o l'any vinent. Quan sigui l'hora. Tiranies més fortes, aparentment inderrocables, caigueren. És clar que nosaltres tenim pressa. Que la gent que viu allà —si d'allò se'n pot dir viure— en té més que nosaltres. Però ni la nostra pressa personal —justificada només per l'enyorament— ni la pressa dels que allà pateixen —molt més justificada— no signifiquen cap cosa davant la història. Entretant, el que cal tenir en compte, el que pesa, és que mentre a l'exili anem vivint perdent el temps miserablement amb discussions estèrils, allà cada dia cau algú, algú que lluita, que es mou, que s'agita o es manifesta. O potser, també, algú que no ha fet res...

No, no som escèptics. Però quan veiem que hi ha exiliats que en llegir la nova d'un nou assassinat del franquisme —davant el piquet d'execució o a la cuneta d'una carretera— graduen la seva indignació per la filiació política del caigut, com si encara poguéssim permetre'ns el luxe d'escatir la procedència política dels que combaten Franco, sentim, sincerament, profundament, un dolorós desencís...

Perquè el menys que poden fer aquells que no fan res, és agrair l'esforç dels que fan alguna cosa, per petita que sigui; com jugar-se la vida, per exemple.

L. AYMAMI I BAUDINA

P U R E S A

*Just una nit t'he tingut entre els braços,
amada que mai més no puc haver,
i els anys que t'he esperat trobava escissos
per a comprar la flor de taronger.*

*Si fos estat guerrer d'uns altres dies,
ciutadà hauria estès sota els teus peus.
Miser! Que mon boti són fanàtics,
car lluito amb somnis per tornar-log veus.*

Què et donaria, doncs?...

*Faré captiu
mon cor en el record d'una nit única
i cobriré de cendres mon calin!*

*Cordó de penitent, en ma cintura,
em cenyirà per sempre una alba túnica
per no tacar ta imatge amb cosa impura.*

DESE ANIVERSARI

REMEMBRANÇA

CARLES RAHOLA, el gironí que em mostrava una a una les pedres venerables de la ciutat...

Recordo la impressió llunyana, fonda però inesborrable, d'una nit hivernal, glaçada: llúia la lluna brunyida pel vent; llum argentina i penombra blava rellevaven de misteri els monuments, els casals i els carrers de la ciutat vella. La catedral, amb la més agosarada nau gòtica de la nostra arquitectura; Sant Feliu, emmurat d'inscripcions romanes; el carrer de Ciutadans, el de la Força, les rampees i gronades que menen a l'alta acrópolis, les torres de l'entrada, els carreus ciclòpics... Somni i silenci, romput només pel xiulet de la tramuntana i el miolar dels gats, única nota viva de la ciutat encantada.

Aquell bon gironí, l'hem perdut per a sempre!

* * * * *

La comuna afecció als estudis històrics lligava de temps enrera la nostra amistat. Li dec l'honor d'un pròleg meu al seu llibre *Ramon Muntaner; l'home; la Crònica*. Ell s'havia enamorat d'aquell català exemplar, l'empordanès de Peralada que d'un extrem a l'altre de la Mediterrània havia viscut per Catalunya. D'aquest altre català exemplar, que per Catalunya ha mort, ¿qui serà digne de fer-ne l'encomi?

Caiguda Barcelona a mans dels feixistes italians i espanyols, Girona sentia acostar-se l'onada envaïdora. A Figueres veig per darrer cop el meu amic. En el breu diàleg fem evocacions històriques; cap, però, no s'adiu prou

amb el nostre èxode. Els camins de les Alberes els havien passat manta vegada exèrcits derrotats a Catalunya. En els catalans mateixos, però, fugint de Catalunya, no hi trobem precedents.

Ens abracem. Ell amb un sol braç —a l'altre hi duu el seu nét, infant de pocs mesos— i ens acomiadem. «—Bona sort! A reveure!»

S'allunya, camí del Pertús.

Tanmateix, la ciutat estimada el crida amb cant mortífer de sirena. Fa marxa enrera. Retorna a Girona amb la consciència tranquil·la d'home que mai no ha agreujat ningú, que odia la violència, que creu en la justícia. Esperit hipersensible, ànima delicada, res no ha de reprotxar-se. Havia estimat Catalunya, la llibertat i les velles pedres de la seva Girona.

El crim que el va matar, el dia 8 de març del 1939, és el més odiós. I el més honorós, també. La

descàrrega de l'escamot de botxins obeïa el crit de comandament del general facciós: «—¡Muera la intel·ligència!»

Si un dia retorno a Girona, la ciutat em semblarà deserta, sense Carles Rahola, que n'era el *genius loci*.

En aquest desè aniversari, el meu record no us abandona, enyorat i exemplar amic. Que en un món millor hàgiu trobat l'amor i la pau que entre els homes cercàveu debades.

L. NICOLAU D'OLWER

Mèxic, març 1949

Catalunya i la sang

DIN ÀNGEL GANIVET —que ha estat el filòsof espanyol més escèptic i, per tant, més clarivident del segle XIX—, exposava en el seu famós *Idearium Español* una teoria originalíssima, de la que copiem un paràgraf particularment interessant: «*Así, por haber tenido nuestro filósofo (fa referència a Sèneca) la ocurrencia genial y nunca bastante ponderada y alabada de despedirse de esta vida con el suave y tranquilo procedimiento de la sangría, ha influido en nuestras ciencias médicas tanto como Hipócrates o Galeno. España, sola, sobrepasa a todas las demás naciones juntas por el número y la excelencia de sus sangradores. Si el supremo doctor alemán es el Dr. Fausto, el supremo doctor español es el Dr. Sangredo. Y jamás en la historia de la Humanidad se dió un ejemplo tan hermoso de estoicismo perseverante como el que nos ofrece la interminable falange de sangradores imperterritos que durante siglos y siglos se han cuidado de aligerar el aparato circulatorio de los españoles enviando a muchos a la fosa, es cierto, pero purgando a los demás de sus excesos sanguíneos a fin de que pudieran vivir con relativa paz y calma. Y quién sabe si el descubrimiento de la circulación de la sangre por Serret, que en definitiva es lo único notable que los españoles han aportado a la ciencia de los hombres, no tendrá su origen en Sèneca y en la turbamulta de sus acólitos.*»

Heus ací el que diu Ganivet. Segons el desesperat filòsof, que posà fi a la seva vida de la sola manera que pot fer-ho un intel·lectual espanyol decent, és a dir, tirant-se al riu, Espanya es un país històricament sanguini. Els humors i els malhumors acumulats durant una generació, necessiten aquesta sangria heroica que es diu no pas revolució, sinó revolta. Cada generació espanyola, en efecte, compta amb les seves *jornades de mort*, veritables ventoses posades sobre un organisme *massa ric de sang*. La sang constitueix el mite espanyol per excel·lència; i serà, segurament, el paper predominant que juga la sang en la mitologia catòlica i cristiana allò que ha atret tan poderosament el poble espanyol a la religió de Jesús. És la sang al costat del victimat del Gòlgota el que impressiona més a les multituds fanàtiques d'Espanya. Si als Estats Units el miracle resideix en caps de santa que ploren, a Espanya l'equivalent consisteix en «ferides de Crist de les quals encara raja sang». El llenguatge popular

ha consagrat el mite i Espanya és el país dels *cops de sang*; de les sangs, així, en plural, pures o impures; del «crit de la sang» i de la «traïció o fidelitat a la sang». El llaç que uneix els espanyols als pobles de l'Amèrica llatina és, més que l'afinitat religiosa o lingüística, el fet, per cert tan discutible, que són pobles «d'una mateixa sang». El concepte etnològic espanyol no resideix ni en l'angle facial, ni en les característiques morfològiques, sinó en la qualitat, el color, el sabor i la temperatura de la sang. No és pas per casualitat que la festa nacional espanyola, aquella que reflecteix millor la psicologia col·lectiva del país, sigui la de les curses de braus; és a dir, una manifestació el tema central de la qual el constitueix el «vessament de sang». La importància de la sang en la mentalitat popular es manifesta negativament en la superstició: la por a la sang que existeix a Espanya. Quan jo era petit circulava per Catalunya la llegenda roja d'una Enriqueta Martí que sangrava els infants per a curar el rei, llavors Alfons XIII°, d'enfermetat misteriosa. D'acord amb la tesi de Ganivet, el doctor Vampir seria, junt amb el doctor Sangredo, un doctor típicament espanyol...

• • • • •

Catalunya és un poble en el que ha penetrat també molt profundament el mite de la sang. Però, banyat pel Mediterrani, influït per Grècia i Roma, el poble català ha moderat una mica les seves passions, i al costat de les seves propies *jornades de sang* ha sabut donar al precíus suc vital la major jerarquia heràldica i científica. Quatre fets transcendents de la història de Catalunya estan íntimament lligats al mite de la sang. Heus-los ací:

Un dels símbols més expressius de l'ànima dels pobles, el constitueix el color, la forma i l'origen de la seva bandera nacional. L'origen, la forma i el color de la bandera catalana estan íntimament barrejats al mite de la sang. Segons la història —o la llegenda— el comte de Barcelona fundador de la dinastia catalana morí en plena batalla. El seu escut comtal era d'or pur. En morir Guifré, que aquest era el nom del comte, mullà els quatre dits de la mà dreta en la sang que rajava de la seva ferida i pintà, sobre l'or del seu escut, les *quatre barres de sang* que han donat naixença a la bandera de Catalunya. El curiós i significatiu del cas és que Espanya, inconscientment atreta pel mite

de la sang que viu latent en la bandera catalana, adoptà els seus colors, el *rojo y gualda*, per a la seva pròpia bandera nacional. Si tenim en compte que aquesta bandera personifica la idea de la monarquia centralista i que la de les quatre barres és el símbol de l'independentisme català, veurem en el xoc mortal de les dues banderes, filles totes dues de la sang, un tràgic exemple del drama espanyol.

La jornada històrica que commemora l'himne nacional dels catalans la constitueix «una jornada de sang»: la rebel·lió dels Segadors, precisament el dia del Corpus de Sang. Si tenim en compte el que el *Corpus Christi* significa en la mitologia cristiana i que la sang va ésser vesada aquell dia sota els colors de la bandera de Guifré, comprendrem la importància heràldica de la sang en la història de Catalunya.

Parlem ara de la importància de la sang en la ciència catalana.

El descobridor de la circulació de la sang fou un català, nascut a la zona aragonesa i educat a les universitats, llavors catalanes, de Tolosa i Montpeller. Miquel Servet, que com a bon científic era un crític religiós de la mateixa fusta que un altre gran català —Ramon Llull—, va morir condemnat per la Inquisició protestant el 27 d'Octubre del 1553 a Champel, Suïssa. El propi Calví, amb qui Servet havia estat en correspondència, intervingué en la seva execució. El fundador del protestantisme que porta el seu nom, volia que Servet fos decapitat. Però el gran català, el pecat del qual fou considerat massa greu per a merèixer aquesta forma *incruenta* d'execució, fou cremat de viu en viu. Catalunya, que ja havia donat amb la seva sang els colors a la seva bandera i que havia fet de la jornada roja del Corpus de Sang la data central de la seva reivindicació nacional, s'inscriu ara, amb el sacrifici de Servet, en la llista dels països que han donat màrtirs a la ciència. Fidel a la seva tradició de sang, l'aportació de Catalunya al saber universal, *el único notable que los españoles hayan aportado a la ciencia de los hombres*, havia d'ésser el fet, llavors revolucionari i tan ric de conseqüències, de la *circulació de la sang*.

Però aquesta tradició científica i positiva de la sang, no va pas interrompre's després de Servet. Durant la guerra d'Espanya del 1936-39 varen tenir lloc a Catalunya dos fets científics

de repercussió mundial. El tractament de la fractura d'ossos —portat a resultats decisius pel doctor Josep Trueta— i la *conversió de la sang*, obtinguda per primera vegada pel doctor Duran. Si Catalunya ha estat el primer país que ha creat un banc monetari (la famosa *Taula de Canvi* fou inaugurada l'any 1401, mentre el Banc Rialto, a Venècia, ho era l'any 1587, el Banc d'Amsterdam l'any 1609 i el Banc de Londres l'any 1694), ha estat també Catalunya el primer país que ha creat un *Banc de Sang*. L'autor d'aquestes línies va tenir l'honor d'assistir a la sortida de l'expedició de sang —la primera registrada en la història de la Medicina—, que els catalans enviaven, a través del Migdia de França, als germans bascos, llavors en lluita heroica per la llibertat del seu territori.

Després de la nostra guerra, el procediment del doctor Duran fou adoptat, primer, per l'exèrcit de Txecoslovàquia; després, pel d'Anglaterra, i, finalment, notablement millorat pels científics de tot el món, acceptat internacionalment com una de les aportacions pràctiques més grans de la ciència moderna.

El català Servet demostrava, per primera vegada, que la sang circulava en el cos humà. Quatre-cents anys més tard, el català Duran posava la sang humana en *circulació social*, al servei de la massa del poble.

Si el primer *Banc de Sang* de la història va ésser creat a Catalunya pel català Duran, la tradició catalana de la sang ha volgut que el primer *Banc Hispano-Americà de la Sang* hagi estat creat als Estats Units sota la iniciativa i la direcció, aquesta vegada, d'una catalana, la tan intel·ligent i infatigable doctora Dolors Canals, muller del gran i estimat mestre Joan Junyer. El destí ha volgut que el primer dia de *donacions nacionals* fos inaugurat pels catalans, i, precisament, el dia de Sant Jordi, que commemora, com és natural, un fet de sang: la lluita victoriosa del sant contra el dragó. Mentre els catalans de Nova York donàvem la nostra sang el dia de Sant Jordi d'enguany, els catalans de Catalunya i els d'arreu del món celebraven el dia de la seva Festa Nacional lluint al pit aquestes flors de sang —o aquesta sang en flor— que són els clavells vermells.

JAUME MIRAVITLLES

Nova York, abril, 1949

La llibertat, Sang, és un dels més preats dons que els cels donaven als homes. No poden igualar-se-li els tresors que amaga la terra ni els que el mar cobreix; per la llibertat, com per l'honra, es pot i s'ha d'aventurar la vida.—CERVANTES.

Joan Perés, descobridor de les costes d'Alaska

II

EL DIA 25 DE GENER DEL 1774 la fragata *Santiago* es feia a la mar. Perés tenia la tripulació completa a excepció del capellà i del metge, els quals havia de recollir al port de Monterrey. El pare guardià del col·legi de San Fernando, que ho era el mallorquí Verger, company de fra Ginebre Serra des del monestir de Sant Francesc, de Palma, a instàncies del virrei havia estat encarregat de nomenar el representant del poder espiritual que havia de coadjuvar a l'empresa. L'elecció recaigué en els pares franciscans Joan Crespi i Tomàs de la Peña, de les Missions de Califòrnia el primer, alumne devotíssim de fra Ginebre Serra, els quals, segons Palou «acceptaren amb goig el sacrifici que representava un viatge tan perillós com era la navegació de registre d'una costa no coneguda ni marcada.» Per tal que acompanyés a l'expedició un cirurgià expert, Bucarellí disposà que s'incorporés el metge Dávila, el qual es trobava a Monterrey, i envià un substitut al citat destacament.

Aprofitant el viatge als ports del nord de la Península de Califòrnia, Joan Perés havia carregat provisions per a aquella lloc avençat de la Nova Espanya i acceptat alguns passatgers —freres i militars— que hi anaven destinats. Entre aquells s'hi comptava fra Ginebre Serra, qui retornava a les seves fundacions després d'haver obtingut nous recursos i l'autorització reial per a ampliar-les.

Feren escala a San Diego i arribaren a Monterrey el dia 9 de maig. Després d'haver acomplert la missió de cabotatge, inicien el viatge d'exploració el 6 de juny. Amb vents favorables, però amb boires constants, s'allunyen de la costa i fan via vers el nord. És aleshores quan Perés està autoritzat a obrir el plec secret de les instruccions, les quals són llegides en junta d'oficials. Són prolixes i minucioses. L'ordre és d'arribar als 60 graus de latitud i de davallar resseguint les costes per a certificar-se si realment s'hi han establert els russos o altres estrangers. En aquest cas es disposa que es prengui major altura d'aquella que l'establiment susdit assenyali, davallar a terra i començar la cerimònia de la possessió, la qual es detallava en document a part. Hom recomana d'evitar de conversar amb cap altra embarcació, si és que se'n trobava alguna i, si no hi havia altre remei, dissimular l'objectiu veritable de l'expedició. També que si es té algun comerç amb els indígenes, hom procuri de tractar-los «dolçament».

Entre el 4 i el 5 de juliol passen la línia dels 42 graus de latitud i el dia 15, en nova junta d'oficials, acorden cercar un port per a fer aigua. Es trobaven als 51° 42'. En els tres dies següents i havent seguit la costa fins a la latitud 55°, Joan Perés intenta inútilment trobar un lloc per a fondejar. Havia observat que més endavant la costa penetrava a l'est i desitjava comprovar si aquella entrada profunditzava. Les aigües, però, estaven molt encrespades i la boira persistia a obstaculitzar la visualitat. Segons Bancroft, es tracta de la descoberta del territori ara anomenat Costa del Nordwest. Baita després fins a l'illa denominada avui de la

Reina Carlota i segueix al Nord (Cap North), en latitud 54° 15', el qual Perés anomena Cap de Santa Margarida. Travessa el Dixon Entrance, a desgrat dels forts corrents, fins a la present illa del Princep de Gales i bateja el Point Muzon dels mapes actuals amb el nom de Cap de Santa Magdalena, i una illa més a l'oest —ara Forrester Island— amb el nom de Santa Cristina.

Encara que Perés no ha tocat terra, ha tingut una amical correspondència amb els natius, els quals s'acosten amb canoes cantant i espargint plomes a l'aigua i fent altres demostracions de pau. En una ocasió, Crespi en compta més de vint-i-una reunides en poca estona, amb un total aproximat als dos-cents natius. Només dos, però, s'atreveren a abordar la nau. Davant la impossibilitat de poder realitzar un ancoratge i la dificultat de poder obtenir aigua fresca, i el temporal que no amainava, el qual destorbava un formal examen de la costa, Perés i els seus oficials determinaren abandonar els seus esforços per a assolir latituds més elevades. El dia 22 de juliol la fragata *Santiago* virava cap al Sud. La costa fou vista novament els dies 23 i 24, formada per una successió d'altres muntanyes a les quals anomenaren Serra de Sant Cristòfor, entre els 54° 40' i els 53° 8'. El dia 30 intenten abordar la costa en la latitud 52°, però les boires i el vent, una vegada més, no els permeten portar a cap el reconeixement desitjat. Durant cinc dies no veuen terra fins al 5 d'agost, que respereix la costa als 48° 50'. El dia 7 d'agost, a la tarda, després de molts esforços, assoleixen apropar-se a la costa i hi ancoren als 49° 30'. Havien descobert la badia de Nootka (veu recollida dels aborígens), a la qual Perés bateja amb el nom de Sant Llorenç i Cook amb el de Rei Jordi. No tardaren a presentar-se els naturals amb les llurs canoes; primer amb recel, després amb més confiança, s'anaven apropant a la nau. La impressió que va produir-los un semblant monstre va poder ser recollida posteriorment de llavis dels propis indígenes pel xavi naturalista mexicà José Maria Moziño, el qual formava part de l'expedició de Bodega i Quadra, que l'any 1792 féu el viatge a Nootka per a discutir amb Vancouver, comissionat anglès, sobre la pertinença d'aquelles terres. Diu el notable seguidor del mestre Sessé: «Ja l'any 1774 havien vist aquests naturals un vaixell espanyol comandat pel pilot graduat en Joan Perés, el qual estava fondejat a la punta que ell mateix va anomenar de Sant Esteve; i Cook, posteriorment, dels Esculls. La vista d'aquesta embarcació va emplenar de terror, primerament, aquells naturals, que encara avui testifiquen haver-se quedat muts d'espant des del moment que veieren sobre l'Orient la corpulent màquina que poc a poc anava apropant-se a les seves costes. Cregueren que el déu Quautl, deïtat punitiva, els venia a fer una segona visita i, encara, recelaven que fos per a castigar les maleses del seu propi poble. Tots aquells que pogueren s'amagaren a la muntanya, altres es tancaren en llurs cabanes i els més atrevits botaren llurs piragües per a reconèixer de la vora aquella tossa que sobresortia en el mar. Varen apropar-se-li porugament, però sense atrevir-se a abordar».

la, fins que al cap d'un cert temps, atrets per les senyals bondadoses amb les quals la tripulació espanyola els cridava, pujaren a bord i registraren amb admiració tanta objectes nous i extraordinaris com aquell viixell els presentava. Reberen alguns presents i per la seva part obsequiaren també amb pells de nùtria el capità.» Heus ací la gènesi d'un comerç que després hauria de despertar tanta cobejança!

No solament canviaven pells rarisímes per quincalleria. Segons el pare Crespí, que els observava amb atenció, lliuraven a gràtiant objectes de fusta molt ben tallats i burilats; mantes ben teixides de pèl, com una mena de llana, barrades, de colors diferents, molt vistoses, i petates o estores de pèl d'arbre de colors molt variats, teixides com si fossin de palma, així com barrets de la mateixa matèria, de forma piramidal i d'ala estreta. Sentien una gran pruja pels metalls. Aquesta fretura per aquells cosos sòlids als quals reconeixien tanta utilitat pels exemplars que els havien pervingut de l'intercanvi amb altres tribus de l'est, va donar lloc a un incident, fúril i sense transcendència, però que la tingué ben extraordinària, posteriorment, arribant a constituir un dels més singulars testimonis històrics.

Es el cas que un dels indígenes hostes de la *Santiago* va sentir-se temptat per unes culleres d'argent, propietat del capità Perés, que havia vist en el parament d'una taula. Sense pensar-s'hi gaire, aprofitant un descuit del sentinella, se les apropià.

Anys després d'aquest fet vulgar, a les cancelleries i a les acadèmies es posava en entredit l'autenticitat del viatge del nostre intrèpid marí per mitjà del qual arrabassava una mina part de l'extraordinària glòria de James Cook, qui arribà a les mateixes mars cinc anys després, en ocasió del seu tercer viatge al Pacífic del Nord, quan per encàrrec de l'Almirallat havia d'investigar la pretesa existència d'un pas vers l'Atlàntic en les costes septentrionals de Nord Amèrica.

Cook observà, com els nostres nautes, l'estimació que els naturals de Nootka tenien pels metalls. Diu que el ferro hi era molt comú i que l'usaven amb rara habilitat, per la qual cosa dedueix que feia temps que el coneixien. «Poden —diu— rebre'l de la Badia de Hudson, del Canadà o dels salvatges d'Amèrica que mercaderen amb europeus, o bé del nord oest de Mèxic. Els ornaments d'aram que porten al nas són tan netament fets, que no poden sortir d'ells mateixos. Si els nostres negociants de la Badia de Hudson i del Canadà no empren aquests articles en llur comerç amb els naturals del país, els salvatges de Nootka ho deuen haver rebut de Mèxic d'on venien sens dubte les culleres d'argent que hi trobarem.» L'editor francès dels *Viatges de Cook* afegeix, en una nota, que «és probable que les dues culleres d'argent provenien dels espanyols establerts al Sud d'aquella part de la costa d'Amèrica.»

No obstant, fra Joan Crespí, meticulós com era, anotava en el seu diari aquell fet divers periodístic d'uns indígenes lladregots de culleres d'argent. Constància que serveix d'argument polèmic —com si fos necessari recórrer-hi— a un historiador mexicà quan diu: «...infundadas conjeturas de Cook cuando aseguraba que los españoles de esta expedición no abordaron a Nootka. ¿Y las cucharas de plata que le mostraron los indígenas, robadas de la mencionada expedición de Pérez?»

Per a acabar la història insospitadament transcendental d'unes culleres, afegirem que A. Kippis assegura que John Gore, successor de Cook, les comprà més tard a un natiu, que les portava penjades al coll, a canvi d'una correja de cuir.

L'estada de Perés a la Badia de Nootka es perllonga durant set dies. Intenten desembarcar per a fer aigua, però un fort vent de l'oest els ho impedeix. Vista la persistència dels vents, la boira i la pluja, Perés abandona la conserva i davalla fins als 44° 33'. Els diaris dels navegants anoten, els dies 10 i 11 d'agost, la vista d'una alterosa muntanya en els 48° 7', a la qual anomenen Santa Rosalia, identificada avui com el Mont Olimp de Washington. Durant els dies 15 i 16, trobant-se als 42° 37' de latitud, determinen efectuar la recerca del riu Aguilar i el cap Blanco, però novament la boira els impossibilita aquest reconeixement. La terra se'ls apareix novament els dies 21 i 22, encara que per poc temps, i observen que les latituds donades pels primers navegants d'aquelles costes foren calculades massa altes, especialment en relació al cap Mendocino. Les Farallones foren passades els dies 26, i el 27 la fragata *Santiago* fondejava novament al port de Monterrey, després d'una campanya de vuit mesos.

Dia Bancroft que a desgrat que l'expedició no havia assolit els 60° de latitud que se li havien indicat, havia obtingut l'alt honor d'haver descobert pràcticament tota la costa Nord-Oest, les dues grans illes que sorgeixen en la costa de la Columbia Britànica, tota la costa de Washington i una gran part de l'Oregon. Donà, encara, la primera descripció dels seus naturals.

«Que Perés hagi fet el millor ús de les seves oportunitats —diu el repetit historiador americà— és cosa difícil de decidir.» Les crítiques de Maurelle i les de Greenhow, a les quals ja hem fet referència, són al seu judici massa severes i «Perés, que fou un intrèpid i experimentat pilot, és millor jutge —afegeix— que un mateix i àdhuc, possiblement, que els autots anomenats, en el coneixement de les dificultats que li calia vencer per a assolir la citada altura.»

A judici del pare Andrés Cavo, historiador mexicà contemporani dels fets que relatem, l'expedició assolí els seus principals objectius. En primer terme va comprovar que no hi havia en el llarg de la costa descoberta cap establiment estranger, efectua importants descobertes i finalment facilità l'èxit de les exploracions que la monarquia espanyola envia posteriorment a les mateixes costes.

El mateix Perés va prendre part en la segona expedició, la qual fou despatxada l'any 1775 de la mateixa base de San Blas, sota el comandament de Bruno Haceta. Perés hi anava en qualitat de segon comandant i pilot. Hi participaren, també, dos altres famosos oficials de l'escola de Guardes Marines de Càdiz: Bodega i Quadra i Antonio Maurelle, els quals, junt amb el comandant Haceta, havien estat treballats de la Península a la Base de San Blas. José de Gálvez, que havia arribat a ministre d'Indies, en coneixia la importància i volia reforçar-la.

Durant aquest viatge s'assoliren gairebé els 58° graus de latitud. L'escorbut féu presa de la tripulació i calgué abandonar el propòsit de reconèixer majors altures. Durant una bona part del viatge de retorn, solament els oficials estaven en condicions de treball. Joan Perés va prodigar-se fins que les forces l'abandonaren definitivament. Dos dies abans d'arribar al port de revinallament, Monterrey, el cos del brau mariner de Palma era ofrenat al mar.

Era el dia 27 d'agost del 1775.

Per dir-se en elogi d'aquest gran català de Mallorca que, d'acord amb la tradició de l'illa, no solament havia recorregut els vells camins del món, sinó que, per a millor meravellar-se, n'havia fressat de nous..

J. SOLER-VIDAL

Cresques *lo Jubeu* i els seus deixebles

QUAN les tres caravel·les de Colom es feren a la mar, l'almirall portava a bord unes quantes cartes de navegar signades Abraham Zacutto. Sense aquests mapes, l'aventura no hauria estat possible; potser Colom ni l'hauria imaginada.

Zacutto era un jueu mestre de Cartes de la cort portuguesa. Era el darrer dels deixebles de la família dels Cresques. Sense els Cresques, doncs —portant el sil·logisme a l'extrem— la descoberta d'Amèrica hauria estat cosa encara més casual. Però això és un mèrit addicional als mèrits dels Cresques, que en tenen molts d'altres perquè calgui remarcar-los aquest.

* * * * *

De les notes i llegendes que els navegants i els viatgers portaven a les Corts, els cartògrafs dels monarques en feien portolans. Si l'exactitud hi mancava, abundava en canvi l'art del miniaturista, la gràcia decorativa dels dofins i les roses dels vents, i el sentit dels colors: el Mar Roig era sempre d'un vermell llampant i Roma hi quedava senyalada per una estrella del daurat més resplendent.

Poc a poc, aquestes obres d'art es van convertint en material d'informació. I esdevenen ja manifestacions científiques quan apareix l'Atlas català, de Cresques *lo Jubeu*, l'any 1375. Una escola catalana de cartografia, que es fa famosa en tot el món de llavors, emergeix de les aigües del Mediterrani i els monarques s'ofereixen, com una penyora d'amistat, les cartes que van signades per Cresques o per algun dels seus deixebles.

L'Atlas del 1375 ens dona la primera delineació coneguda d'Àsia —que les descobertes posteriors confirmaran—. Per primer cop les llegendes bíbliques i les contalles dels viatgers són descartades a profit de dades certes. ¿Com ha estat possible aquest salt, en pocs anys, des de l'esplendor d'un art a la joventut d'una ciència?

* * * * *

Abraham Cresques, el virtuós que dibuixà l'Atlas català, formava part de la Casa del príncep Joan, amb un títol impressionant: «Astròleg, Mestre dels Atles i Compassos Mundials». Cresques fruï de riquesa i prestigi, i morí quatre anys abans que la persecució contra els *xuetes* li llevés el plaer d'ésser anomenat sense degradació *lo Jubeu*. Cinc segles i mig des-

prés de la seva mort, el director de la Biblioteca Nacional de París descriu l'Atlas català de Cresques com «la quintaessència dels coneixements geogràfics de l'Edat Mitjana.» Cresques cobrà, per aquest Atlas, la quantitat de seixanta lliures i vuit sous.

¿Com aconseguí el jueu mallorquí aquest to científic de les seves obres, en les quals el sentit decoratiu i la bellesa del dibuix no desdiiuen de les cartes anteriors, menys exactes? Cresques, en primer lloc, pogué consultar lliurement la biblioteca dels reis d'Aragó i en especial el relat dels viatges de Marco Polo, i el del viatge que a Tartària féu el 1354 Francesc de Valers. Conegué, d'altra banda, molts jueus viatgers, deixebles d'aquell famós i massa oblidat Benjamí de Tudela, que no sols seguiren les costes d'Àfrica, sinó que penetraren i s'establiren a l'interior del continent.

Una prova d'aquests contactes amb jueus africans la tenim en la muller de Cresques. S'anomenava Cedatar, nom desconegut a Catalunya, però que no ens sorprèn de trobar entre els noms freqüents dels jueus habitants a Sidjilmassa, a l'Àfrica, que en aquella època parlaven encara català —com avui els sefardites parlen castellà medieval—.

El favor reial no garantitzava a Cresques una vida pacífica, perquè els seus correligionaris el miraven de reüll, justament a causa d'aquest favor. Cresques, per exemple, obtingué el permís del sobirà per a obrir uns banys públics en la seva residència de Palma. Eren els únics banys de què podien fruir els jueus mallorquins. Però, per venir d'un favor reial i no d'un dret reconegut, es refusaren a acudir-hi. La tossuderia dels catalans en la justícia estricta no és pas cosa d'ara...

Abraham Cresques morí el 1387, amb el cap a la mà i el cap caigut damunt una nova carta que el Rei li havia encarregat per a ofrenar-la a Carles VIe de França, el rei que no regnà, perquè, foll, fou mort en una cacera. La carta oferta pel seu cosí, el rei d'Aragó, passà a mans de Carles VIIe, i Joana d'Arc degué consultar-la més d'un cop...

* * * * *

Si aneu al gabinet de cartes de qualsevol biblioteca important i compulseu mapes mallorquins i àrabs, veureu quina enorme diferència hi ha entre els uns i els altres. Potser, en el fons, la mateixa diferència que, en distints

plans, veiem ara entre catalans i castellans (prenent aquest darrer apel·latiu en el sentit ample d'habitant de més enllà de l'Ebre).

Les cartes àrabs són essencialment polítiques, destinades a glorificar l'esplendor de l'Islam, plenes d'al·lusions coràniques i fins i tot d'insults als països d'infidels. Les cartes dels jueus de Mallorca fan abstracció de creences i llegendes, expliquen amb el seu dibuix els fets tal com a l'època es coneixien o s'endevinaven. Però si no hi ha cap manifestació ideològica, en canvi estan plenes de rutes de caravanes, de notes de singlades, i en cada contrada, amb miniatura, la indicació dels productes principals, dels representants de monarques que hi era possible trobar, de les monedes i els seus valors... En fi, en germen, els mapes econòmics i de comunicacions que avui formen els atlas. En els mapes dels Cresques hi veiem la indicació dels tractats signats pel rei d'Aragó amb els senyors de Bujia, Tiemcen, Marrakech, Fez i Sidjilmasa. Hi trobem també assenyalades les colònies jueves perdudes en l'Àsia Menor i l'Àfrica, fins llavors ignorades i descobertes pels mercaders catalans i genovesos, que les reportaven a la Cort o directament al cartògraf.

Entre les ciutats l'existència de les quals els Cresques ens comuniquen, hi ha la vila jueva de Tangost, a seixanta milles de l'Atlàntic, en la costa africana, els productes tèxtils de la qual són venuts a Tombuctú. Hi ha el port de Messa i el seu temple, que havia estat construït en part amb ossos de balena —de la balena que engolí Jonàs, segons la llegenda—. Entre Massat i Agadir, en els mapes mallorquins s'hi veu una fèrtil vall en els límits de la qual les caravanes podien llegir una vella inscripció grega advertint-los que més enllà el viatge ja no era segur ni la vida salva.

I tot això, en una època en què altres cartògrafs establien al marge de llurs mapes la llista dels dies propicis i dels adversos per a emprendre el viatge, segons fos la posició de la lluna: el primer de lluna nova, per exemple, era auspiciós, perquè corresponia a la naixença d'Adam i Eva; el cinquè, en canvi, era advers, perquè en ell Noè plantà la vinya; el dia vint-i-quatrè era neutre —millor restar de platxeri, doncs— per ésser l'aniversari del Faraó. Aquesta atmosfera de superstició es veia encara agreujada pel ressò de les lluites de l'època. Així, per exemple, els cartògrafs no anotaven en els seus mapes les ciutats on els cristians o els jueus —segons fos la religió de l'autor— eren perseguits pels moslems, i en lloc de la vila hi posaven un manat de girafes i lleons. Encara en un mapa de Malta, del 1574, es troben mostres d'aquestes revenges puerils, de les quals els

Cresques saberen alliberar-se, animats per un esperit científic que era molt més avançat que llur època i que féu avançar l'època molt més del que ara ens imaginem.

* * * * *

Abraham Cresques deixà un fill, Jehuda —anomenat també Jaume Ribes, perquè la persecució antisemita que començà poc després l'obligà a dissimular-se—. Altres cops, Jehuda pren, en la seva correspondència, el nom de Joan de Vallseca, que correspon a un juriscòult enemic de l'antisemitisme.

Jehuda vivia al carrer del Mont Sió, a Palma. El terrible progrò del 2 d'agost del 1391 l'obligà a canviar de nom i de residència.

Passà a Portugal i fou ell qui tingué la pensada de crear una escola de descobridors i aventurers: la famosa escola de Sagres, que féu bastir el príncep Enric el Navegant, nascut quan ja Jehuda era gran i perseguit. Cresques troba a Portugal —on l'antisemitisme tardà una mica més a manifestar-se— un acolliment cordial i la possibilitat de realitzar tots els seus plans científics. Els viatgers li portaven informacions sobre les terres noves. La Cort li donava els diners necessaris per a nous astrolabis. Els savis reunits a Sagres discutien les noves teories, l'ajudaven, i eren ajudats per la seva serena claredat.

Cresques fou invitat a anar a Portugal pel príncep Enric quan aquest, en la seva Villa do Infante, conegué pels mariners les cartes del mallorquí. Des de Sagres, Jehuda seguí treballant, però, pel seu antic senyor, el rei d'Aragó, que bo i tolerant els progròs procurava aprofitar les coneixences del savi que estigué a punt de morir en l'assalt al carrer del Mont Sió. Joan I, per exemple, envià un dia al seu cosí, el comte de Foix, un astrolabi, un rellotge d'arena, un almanac i un mapamundi, tot fet per Cresques, a canvi de dos gossos llebrers de pura raça.

Abans, quan el rei Martí visità Palma, invità Jehuda —Jacme Ribes, deia la lletra reial— a traslladar-se a Barcelona amb la seva mare Cedatar. Però Jehuda preferí Portugal, on encara els jueus no havien estat perseguits.

Allà, a més del seu treball, creà una escola de cartògrafs, continuació de l'escola catalana. Molts dels seus deixebles passaren llargues temporades a Sagres, malgrat el secret que la Cort portuguesa procurava imposar al volt dels treballs dels seus navegants. Malhauradament, el terratrèmol que el 1755 destruï Lisboa destruï també les cartes de Sagres i ens priva de comprovar ara els progressos fets del pare al fill Cresques, en la composició de mapes.

D'altra banda, cap detall veridic no ens permet fixar la data de la mort de Jehuda i les circumstàncies que l'envoltaren.

* * * * *

Són centenars els deixebles que Abraham i Jehuda deixaren. Molts, ignorats, però alguns resten en la història amb noms que s'estudien en les escoles de Marina i que constitueixen veritables tresors per a les grans biblioteques. Una llista, només, per emmarcar així aquesta família dels Cresques que ens dona la gran lliçó de fer-nos imaginar el que hauria pogut fer Catalunya —el que féu Portugal— si els nostres monarques no haguessin estat tan curts de vista i tan sotmesos a les passions atades en el poble pels prejudicis irracionals.

Entre els deixebles, doncs, trobem aquell Meia de Viladestes que en un mapa del 1413 ens traça els viatges per Africa de Jaume Ferrer de Mallorca. Viladestes visqué a Sicília gran part de la seva vida i no se sap encara amb certesa si era mallorquí o sicilià. Del taller de Viladestes —que degué ésser traslladat a Itàlia després dels programs de Sicília— sortí el fundador de l'escola de cartografia d'Ancona, Grazioso Benincasa. Quan, el 1922, l'expedició Citroën a través del Sahara hagué de fixar la seva ruta, recorregué als mapes de Viladestes.

No podem tampoc oblidar Gabriel de Vallseca —un altre jueu de Mallorca—, un dels mapes del qual serví de guia a Americo Vespuccio. Per cert que fins fa uns anys no es sabé de qui era aquesta carta, car Georges Sand, examinant-la, tingué la mala sort de vessar un tinter just en l'angle de la signatura, i fins que la química moderna no ens donà el mitjà d'esborrar la tinta i conservar la signatura, no fou possible veure el nom del mallorquí ni la data de 1447. Aquest mapa estava destinat al duc de

Calàbria, i Vespuccio en pagà cent-trenta ducats d'or.

Abraham Farrisol de Mallorca —o d'Avinyó— és el tercer i més recent dels grans deixebles dels Cresques. Viatger infatigable, preocupat per trobar una ruta de la sal que abaratés aquesta substància indispensable, llavors tan costosa, escriví un llibre de geografia descriptiva, producte dels seus viatges, que il·lustrà amb mapes bellíssims i que titulà *Id est Itinera Mundi... Cosmographia*.

* * * * *

Dues conseqüències caldria treure d'aquestes notes, preses en el curs d'una lectura ràpida de certes revistes d'història jueva:

Primer, que en la història de casa nostra ens queda molt per conèixer. ¿Qui ens ha fet una biografia d'aquest Jaume Ferrer de Mallorca, un del primers descobridors d'Àfrica, mentre tothom parla de Staley? ¿Qui ha escrit una biografia dels Cresques, un estudi a fons dels mètodes cartogràfics de l'escola catalana? Els únics treballs sobre el tema són del segle passat, revellits ja.

Més, encara: ¿qui s'ha ocupat de l'antisemitisme en la nostra història? És una tasca que bé caldria emprendre'ns, sense esperit raquític, sense desig de justificar, sinó de comprendre i de treure'n ensenyaments. La segona lliçó de les presents notes sorgiria d'aquest estudi: que la sotmissió als prejudicis es paga sempre, a la curta o a la llarga. Serges, de no ésser pels programs del 1391, hauria pogut sorgir a Mallorca, per exemple.

¿No hi haurà ningú que en l'obscuritat de casa nostra, en la frescor dels arxius, aprofiti el temps del silenci per a emprendre's aquestes tasques?

VÍCTOR ALBA

RESURRECCIÓ

Germana pols, jo no em planyo que al terme
de ma ruta tu em prenguis novament.
Vindré submis. Exhulto per saber-me
pols del món, alienant per un moment.
¿Qui dir que és càstig retornar a l'inici,
i l'anomena, terra amiga, Mort?
Si nostre cos és nat de ton desfici
d'emmirallar en uns ulls el teu pit fort!
Miro a l'entorn i és ma carn el que veig:
carn de planura fèrtil, de mantanya
erecta com el seny. Visc el panteix

que ritma el mar i el meu cor acompanya.
I jo —pols— a la pols torno el present
dels meus sentits, perquè amb ells, una mica,
copii l'encís del seu cos, que no sent.
I llavors, en mon si, la pols es vivifica.

...Després, no temo gens el meu destí,
ni penso si la mort triga o no triga.
Germana pols: sóc teu! Ulls a venir
sabran trobar-me, calm, en una espiga.

(Per a L.N.R.; Barcelona, gener 1949)

LLUÍS DE RIALP

UAB
Biblioteca de Comunicació
i Hemeroteca General
CEDOC

MEMÒRIES D'UN CATALÀ

Cinquanta anys de vida a Mèxic

CONTINUACIÓ *

LIV.—EL SEGON ASSALT A L'INGENI. («VIVA VILLAL»)

CINC SETMANES DESPRÉS, o sigui a principis de juliol, també un dissabte, quan havent sopat preniem cafè, vam ser novament sorpresos per una catàrta de tretz. Provenien d'una partida que pretenia repetir l'acció del general Hernández i la qual comandava un altre bandoler no menys general, que es deia Canuto Reyes i que s'havia proposat apoderar-se de la finca al crit de «Viva Villal». Només que, desconeixedor dels costums de la gent que hi residia, en lloc de sorprendre-la a la matinada d'un dissabte, quan dormia la mona, va fer-ho quan estaven més desvetllats i enardits pels efectes de l'alcohol. O sigui que va trobar una resistència desesperada, la qual va fer que tot plegat es reduís a un intercanvi de disparats i d'insults, car mentre els soldats del destacament els vociferaven, amb la veu rogallosa: «—*Venga acá, come vacas!*», els villistas contestaven: «—*Cállense, carrancianes mugrosos!*», alternant els crits amb tocs de clari que traduïts al seu llenguatge resulten greus injúries per les respectives mares.

A la tarda d'aquell dia havia plogut molt i tant César com jo anàvem amb vestits blancs, com és costum en aquella terra. Vol dir que corriem el perill que en la fosca fòssim fàcilment descoberts. Però no hi havia temps de canviar de roba. Precipitadament vam acordar que les senyores anessin pel camí que va de l'ingení a Tuxtilla i que nosaltres dos ens entaforàrem pels camps de canya; la planta ja havia crescut força i ens taparia perfectament.

Però no comptàvem amb l'imprevist, en forma de gossa. Una gossa que teníem, la qual havíem batejat amb el nom de Neva (potser per fam d'alguna nevadeta, per petita que fos, que refresqués algun dia l'aire roent del país), i la qual, per bé que jo mai no li havia fet cap festa, cada matí, a quarts de sis, trobava ajugada sota les potes del cavall, esperant la meua sortida de casa. Així que em veia muntar començava a saltar alegrement i quan jo empenia la marxa em venia al darrera, fins a les deu, sempre a la mateixa hora; llavors la perdia de vista fins al migdia, que la trobava de nou a casa, després d'haver-se banyat en tots els bassols que li sortien pel camí.

Doncs aquell vespre, així que va veure'ns sortir de casa fugint de l'atac canutista, la Neva ens va seguir, per entre els camps de canya, llançant uns lladrucs tan efusius que eren una perfecta delació que allí hi havia gent que s'amagava. Foren inútils tots els esforços que vam fer per refrenar aquell entusiasme. Com més l'amonestàvem, més eufòrica es posava, amb una lamentable mala interpretació dels nostres rebys.

Així caminàrem, paral·lelament al camí que seguïen les dones, fins arribar a un lloc, a una distància aproximada de dos quilòmetres de l'ingení, on els dos trajectes es bifurcaven. En aquell moment, un home que anava a cavall havia deturat la meua esposa, preguntant-li per mi. Ella (les dones sempre tenen més sang freda que els homes, en els moments difícils), va contestar-li que ja feia molta estona que jo havia passat en

direcció a Tuxtilla. Però el meu cunyat, més curiós o més temerós que jo, es va acostar al grup tot preguntant què passava. El del cavall, en sentir-li la veu, va exclamar: «—*¡Callen! ¡Si es don César!*» Sentir això i arrencar a córrer cap al camp de canya, llançant-s'hi de cap, va ser tot u. «—Em busquen a mi!» va dir-me.

En perdre de vista el meu cunyat, el del cavall va explicar a les senyores que el capità Tránsito l'havia enviat a dir-nos que ja podíem tornar a la casa, perquè ja havia passat el perill. Però com que els tres encara repercutien allí on ens trobàvem, pensàrem que l'avis podia molt ben ser un parany per a agafar-me. I vam decidir passar la nit en una caseta de palma d'un dels vaquers de la finca, situada vora el riu, tenint a punt un bongo¹ per tal d'aconseguir l'altra riba en el cas que els canutistas s'apropessin.

Per sort, no fou així; i l'endemà, a punta de dia, tornàvem a casa, on vam trobar el quinquè encès i la taula a mig desparar, tal com ho havíem deixat en el moment de la fugida.

* * * * *

Es de creure que més d'un lector suposarà que corriem constantment un perill de mort. En efecte, d'una manera relativa. Essent, com eren, de fusta les cases on vivíem, les parets resultaven vulnerables a les bales, les quals podien donar per acabada la seva trajectòria en la pell d'algú de nosaltres.

Respecte la meua persona, si el perill directe no era mortal resultava prou greu per a prevenir-se'n. Si hagués caigut a mans del Canuto Reyes, com que ell no pertanyia a les forces felicistas amb les quals teníem el conatut conveni, era segur que se m'hauria emportat i exigit després una forta quantitat per al rescat, quantitat la qual no veia gens clar que fos pagada per l'ingení. (Si llavors encara tenia els meus dubtes, ara puc afirmar concretament, per una experiència posterior, que no hauria estat pagat un centèn per al meu alliberament. Durant onze anys he portat cada setmana, per camins arriscats, els diners de la raya d'una empresa important; i bé: la raya era assegurada, però no pas la vida del seu portador.)

LV.—LA VIDA A L'INGENI. BESCAMBRELLA NOCTURNA. L'ULLEL DEL SENYOR RECTOR. RESPECTE A LA LEGALITAT

Em sembla haver donat una petita idea de les activitats agrícoles i industrials d'El Penuiso Novillero i de la manya que calia esmerçar per a nedar i guardar la roba, a fi de no caure víctima dels rebels de Félix Díaz, dels altres que s'havien establert pel seu compte o dels soldats carrancistes destacats a la finca, a les ordres del capità Tránsito; car els carrancistes castigaven el delictes de relació amb els rebels penjant el delinqüent a una branca d'arbre. Davant de Chacaltianguis i a mig camí entre Cosamaloapan i l'ingení San Cristóbal vam veure-hi durar mesos i mesos el penjoll dels cossos de dos infelïços, brandant a impulsos dels vents del Nord; tan forts, en aquelles latituds, que a vegades dobleguen les palmeres fins a formar gairebé un angle recte.

* Vegin-se tots els núms. de L.N.R. a partir del gener del 1948.

¹ Embarcació molt primitiva, usada pels indis.

Generalment la meitat del destacament comandat pel Tránsito sortia al matí a patricular la via ferrada de Tres Valles a Cosamaloapan i retornava un cop havia passat el tren, pels volts de les dues de la tarda.

Aquest tren era el que carregava els productes dels ingenis San Cristóbal, San Gabriel i El Paraíso Novillero. I calia que la via estigués neta de rebels, puix que ja sofria prou per l'estat llastimós en què es trobava i que era causa de continuats descarrilaments, amb el consegüent perill pel sucre i l'alcohol que el tren transportava.

Quan per exigències del servei el Tránsito sortia amb tots els seus homes, era segur que algú en sofriria els efectes, sigui amb l'incendi de les cases de palma que hi havia en despoblat, sigui agafant algun desgraciat —a voltes, rebel; a voltes, no— i penjant-lo al primer arbre que trobaven. El retorn del Tránsito i la seva gent a l'ingeni sempre era amb acompanyament d'una rüca de vuit o deu cavalls que havien trobat pasturant i que, segons ell, havien pres a l'enemic. Una vegada, a més de cavalls, va comparèixer amb una màquina de cosir, un petit *trapiche*² i un paó.

L'ingeni pagava, durant la safra, una nòmima setmanal que oscil·lava entre els vint-i-quatre i els vint-i-cinc mil pesos. Com que no hi havia bitllets —per causes explicades en un capítol anterior— i la plata escassejava, en moltes ocasions calia pagar fins a un 3% de sobrepuig per a poder aconseguir-ne.

Aquella abundor de diner que anava a parar a mans dels obrers de l'empresa feia que els disabtes a la tarda comencessin a arribar a l'ingeni alguns marchants que venien a vendre-hi calçat, capells, roba d'home i de dona, etc., de procedència nordamericana, però que, ni caldria dir-ho, eren de preus molt inferiors als actuals i ben assequibles als obrers de la fàbrica de sucre, els quals percebien per jornada de treball, comptant-hi hores que feien de més, un promig de sis pesos. Com que la raya començava a pagar-se a les sis del matí del diumenge, en arribar al migdia aquella *marchantes* ja havien fet un calaix de Déu n'hi do.

Els disabtes, havent sopat, a la rancheria començava el *huapango*. Jo no acostumava anar-hi; d'una banda, perquè els efectes de l'aiguardent es manifestaven molt d'hora; de l'altra, perquè la primera vegada que vaig presentar-m'hi, així que la massa que ballava va veure'm, va improvisar un cant —a l'estil dels *versolaris* bascos i dels glossadors mallorquins— que feia així:

*Ya llegó el señor Botey,
que nunca tuvo perera³
y que con su espléndida
nos obsequiará cerveza.*

Qualsevol feia el ronsal Vaig entornar-me'n a casa i vaig enviar-los-en una caixa. Només el que ho hagi vist pot formar-se una idea de com agrada aquesta beguda a la gent jarocho.

Cada tres disabtes teníem la visita del rector de Cosamaloapan, encarregat de dir la missa de l'endemà i del bateig de criatures. L'home, una mica curt de gambals, vestit sempre de *charro*, repartia així la seva missió sacerdotal: el diumenge següent a aquell que venia a El Novillero, anava al San Cristóbal, i el subsegüent el dedicava als seus feligresos de Cosamaloapan.

A l'hora de la missa jo enviava la meua esposa, amb l'encàrrec de dir a l'oficiant que ja podia començar, que jo no tardaria a comparèixer-hi. Però cal! L'home, ja revestit de ruquet i casulla, s'asseia a una cadira i des d'allí m'enviava un propi cada cinc minuts, per a fer-

me saber que ja estava a punt i que per a complir el seu deure tan sols mancava la meua presència a la capella. Capella la qual, com que per mor de la calor tenia molts respiralls a la part alta, durant el dia servia d'aixopluc a voliers de rates-pinyades a les quals calia esbandir abans de la missa.

Per regla general els jarochos (homes i dones) són indiferents en matèria religiosa i s'estaven d'assistir a la cerimònia. Però els de Oaxaca i els de Morelos (molts d'aquests, ex-zapatistes i, per tant, sense escrúpols a l'hora dels pillatges i els assassinats), omplien de gom a gom la capella.

Acabada la missa, el sacerdot citava per a una hora determinada de la tarda les mares que tinguessin fills per batejar. I quan hi eren totes les que s'havien compromès a assistir a la cita, les feia posar de renglera i a vegades havia batejat vint-i-cinc criatures en menys d'una hora. Cobrava dos pesos per cada una, els quals, afegits als trenta que percebia de l'empresa, feien una xifra que vorejava la cinquantena i que el bon senyor rector s'enduia cada tres diumenges d'El Paraíso. A més, en un *utacote*,⁴ s'emportava taronges, mangos, *chicozapotes*,⁵ etc. Asseguraria que les misses a la seva feligresia no li donaven ni de molt un tal rendiment.

Per un regular, els vespres de tot l'any es reunien a la casa on jo vivia (la casa grande) el cap del camp; el cap de màquines; don Valenciano i un empleat de l'escriptori, Josep Pons, català de Tiana —qui actualment treballa a can Puig Maseres, de Cuernavaca, bon amic meu i pare de l'eminent oculista Puig Solanes—. Mentre jo escrivia la correspondència (tasca que mai no vaig voler confiar a altri) i l'informe setmanal (el qual, després, traduït per en Carles, anava a París, al president de la Companyia), ells feien la bescambrilla. Quan faltava algú, omplia el lloc buit la meua esposa. Els disabtes que hi havia el rector de Cosamaloapan, un o altre li cedia la plaça. Era admirable el braó amb què tots jugaven, sense disputar-se altra cosa que la satisfacció del triomf.

Aquesta bescambrilla nocturna va promoure un incident molt divertit en una de les seves sessions sabatines. El senyor rector tenia un tic nerviós que consistia a fer l'ullet amb una certa i incorregible freqüència. Acabat d'arribar en Pons a l'ingeni i ignorant, per tant, del defecte dels nervis del sacerdot, fou convidat a prendre part a la partida, com a company seu. Sembla que un dels trucs d'aquest joc (ho sé per referències, car jo no el jugo; ni aquest, ni cap), consisteix a picar l'ull dissimuladament al company quan es té als dits una determinada carta. I tot jugant, el rector, víctima del seu tic, féu l'ullet a en Pons. Aquest va jugar en conseqüència i perdé la basa. Es mossegó la llengua per no parlar. Una estona després es repetia el cas, amb una altra irreverència mental d'en Pons. I encara un tercer ullet capellanesc, una tercera basa perduda i en Pons que esclata com una bomba. Diu al rector: «—Si els capellans juguen així, els seglars ho fem com Déu mana! Calia advertir-mels! Llança les cartes damunt la taula i va aixecat-se, empipat fins al capdamunt.

Tots intervinguerem, desfent a en Pons el seu error, mentre el senyor rector, que no entenia res, estava tot apesarat.

Fos el que fos, en Pons no va voler anar mai més de company seu.

Els diumenges a la tarda teníem per costum sortir a donar un tomb a cavall, i en tornar encara arribàvem a temps per a veure unes curses hípiques en les quals

² Aparell triturador de la canya.

³ Al·lusió al meu antecessor, qui tenia el costum de llevar-se tard i mai no sortia al camp.

⁴ Farcoll.

⁵ Altra fruita tropical.

es jugaven molts centenars de pesos. Era impressionant veure que homes que a terra no s'aguantaven drets a causa de la borratxera que duïen, muntats a cavall sense guarniments tenien una serenitat sorprenent i molt sovint eren els guanyadors de la cursa.

Això s'esqueia, naturalment, en temps de seca. A l'època de les pluges (de juny a novembre), tots aquells terrenys quedaven inundats. Moltes vegades, per anar de casa a l'escriptori —dos-cents metres— calia fer-ho a cavall. Els altres hi anaven com podien.

Aquestes inundacions no sols provenien de la pluja que queia damunt nostre, sinó de la que assotava la serra de Oaxaca. Moltes vegades ens n'havíem anat a dormir sense que hagués caigut una gota en El Novillero, i l'endemà ens trobàvem que el Papaloapan havia sortit de mare i, passant per sota les cases, havia convertit en un llac la finca. He dit passant per sota les cases perquè aquestes, en previsió, eren alçades damunt de pilars d'obra.

Per aquells temps (1917-18) el governador de l'Estat de Veracruz, general Cándido Aguilar, qui havent començat essent un repartidor de llet ha arribat a llocs altíssims en la governació del país, va publicar la primera llei del Treball que es promulgava a la República, però que tant sols regia —com es desprèn— en l'Estat que ell governava. Els encarregats de fer-la complir eren els presidents municipals.

Ja tinc dit que el nostre engeni pertanyia al municipi de Cosamaloapan, l'alcalde del qual era llavors un senyor Zenón Barrientos, que un diumenge, sense previ avís, va presentar-se a El Paraíso Novillero, acompanyat del secretari, el jutge i dues o tres altres persones. Venien en una canoa a motor i arribaren al moll en una hora que jo, per casualitat, passejava per allí.

El Barrientos va saludar-me molt afectuosament, va presentar-me els seus acompanyants i va dir-me que venia per a parlar amb mi. A l'acte vaig pensar que, com a bon *jarocho*, els temptaria amb uns gots de cervesa, i vaig convidar-los a anar a casa, on sempre n'hi havia unes caixes d'anglesa, que en Carles m'enviava per a casos especials com aquell.

Un cop a casa, abans que rex, vaig convidar-los. Vaig omplir els gots i alçant-ne un vaig dir: «—El primero para el alcalde, que para esto es alcalde» i vaig oferir-l'hi. Però no m'havia adonat que l'home mastegava tabac, i en veure que bo i repartits tots els vasos —i després del tradicional *salud!*— ell no es decidia a acostar el seu als llavis, vaig quedar una mica perplex. En mirar-lo fixament, vaig veure que tenia la boca plena de tabac i que amb la vista cercava angustiosament una escupidora. Per pega, en el menjador on érem no n'hi havia cap. Nervios i respectuós amb la netedat del sòl, féu un esforç i engoli el tabac. Tot s'esdevingué, naturalment, amb menys temps del que he passat per a contar-ho.

Vingué l'hora d'explicar els motius de la visita: reclamar l'estricta compliment de la flama del llei del Treball. Em censuraven que no pagués a doble preu les quatre hores extraordinàries que els obrers de l'engeni treballaven, després de les vuit reglamentàries.

Vaig argüir el següent:

El sou dels obrers era de quatre pesos per vuit hores de treball. Treballant dotze hores, cobraven sis pesos. L'equip normal de la fàbrica era de noranta homes. Si m'obligaven a pagar dobles les quatre hores extraordinàries, augmentaria l'equip amb noranta obrers més; i mentre jo em trobaria que amb els mateixos diners de quatre hores per noranta homes tindria el doble de producció, ells veurien minvats els seus ingressos en dos pesos diaris.

Quedà pensatiu. Mirà els seus acompanyants com si

en els ulls volgués llegir-los el que opinaven, i va acabar dient: «—Bé! Per aquest any ho deixarem així...»

I així va quedar, no sols per aquell any, sinó per tots els que vaig seguir en El Novillero.

LVI.—ARRIBA UN HERDI DEL MARNE. JA SOM A SANTE!

Un dia m'arribà la notícia que el qui havia estat director general d'El Paraíso Novillero, monsieur Maurice Lacroze, tornava a Mèxic. El lector recordarà que el senyor Lacroze era capità d'artilleria i que havia anat al seu país a incorporar-se a l'exèrcit, a causa de la guerra. Havia tingut la desgràcia d'ésser ferit al genoll, en campanya, i l'havien llicenciat. Tornava a terres mexicanes en representació de M. Magne, propietari de totes les accions de la *Compañía Agrícola e Industrial Francesa de El Paraíso Novillero, S. A.*, per a fer una inspecció a la finca i als llibres de comptabilitat.

Acompanyat del qui havia estat empleat de l'engeni, Amadeu Couvin (*cette crapule de Couvin*, com li deien els seus compatriotes), vaig anar a Veracruz per a rebre el senyor Lacroze.

Com que el meu cunyat César Pujol, que era el qui anava a recollir a Tlacotalpan o a Veracruz els diners de la ruya, havia dimisit el càrrec que tenia en El Novillero, vaig endur-me'n Couvin perquè m'ajudés. A Veracruz havíem de recollir l'import efectiu de la nòmina, que aquella setmana era de vint-i-dos mil pesos: vint mil en or i la resta en plata, en dos saquets de mil cadascun.

Lacroze desembarcà un dimecres del vaixell *Flandre* i va disposar que l'endemà mateix emprendrien el camí d'El Novillero per la via d'Alvarado i el riu Papaloapan. Foren inútils tots els meus advertiments en el sentit que el viatge en el ferrocarril de Veracruz a Alvarado era perillosíssim els dijous, puix que els facciosos sabien que en tal dia hi anaven els portadors de les nòmines de la majoria dels ingenis de les ribes del Papaloapan i hi havia moltes probabilitats que el tres fos volat. L'home venia vencedor de l'exèrcit alemany i no estava disposat a fer el covard davant unes quadrilles de púrria.

No hi havia res a fer. El matí següent, dijous, pujàrem al tren d'Alvarado, a Veracruz, a dos quarts de set. El Senyor Lacroze portava el seu equipatge: jo, la maleta amb els vint mil pesos en or; en Couvin, els dos saquets de plata.

Confesso que jo estava nerviosíssim. No les tenia totes ni molt menys.

A mesura que el tren caminava, a pas de tortuga, el senyor Lacroze em mirava, sense obrir els llavis, però venient de la mirada un doll d'ironia barrejada amb una expressió petulant de perdonavides. El capità d'artilleria em fregava pels nassos, a través dels ulls, les seves gestes en l'epopeia del Marne. Jo, que sóc petit, em sentia encara més empetitit. Perquè no em feia il·lusions. No volia dir res que ja portéssim caminats cinquanta, seixanta, setanta quilòmetres...

—Ja som a Santa! —vaig dir, en català, amb la veu opacada.

—*Fichtrel! C'pas d'la blague!* —va exclamar el capità Lacroze, fent esforços per no caure tan llarg com era.

Havíem arribat al quilòmetre setanta-dos. Érem a tocar una estació que es diu *Camaronera*, nom d'un ranxo que hi ha allí mateix. Una explosió terrible havia tombat la màquina del tren. Rera l'explosió va sentir-se un espetec de trets, que després deien que només havia durat deu minuts, però que a mi m'havien semblat deu hores.

ENRIC BOTEY

(Seguirà)

Quieta nit

TOT JUST acabàvem de sopar (i sentíem encara el pessigolleig del xampany en el nas), que van trucar a la porta.

L'Agustina, des de la cuina, tombà una cadira en alçar-se. Qui sap quina atenció ens va comprendre a tots, que acordàrem un silenci i ens miràrem els uns als altres, seguint amb les oïdes la fressa lenta de la minyona. El passador va fer el xerric de sempre i, en canvi, l'Agustina deixà sentir una exclamació tan desacostumada, que l'Ernest intentà acudir-hi ràpidament. Però no tingué temps, perquè la figura rodona i vermella d'un pare Noel obstruí la porta del menjador. Duia un sac de tela blanca a l'esquena i les filagarces de la barba el van fer estornudar dues o tres vegades.

—Fa fred, al carrer —va dir, per justificar-se. I, de seguida, mentre picava de mans (potser per a desentumir-se o per encomanar animació), preguntà: —On són els nens?—

L'Ernest el va agafar per la mànega i el contacte de la franel·la li donà una esgarrifança.

—Són a dalt, dormint. Però si no parla més baix, els despertará —digué.

—El despertar nens forma part de la meua feina...—

L'Isabel va enutjar-se, i (vet ací una virtut seva) ens va tornar l'aplom a tots amb unes paraules plenes de sentit:

—Li han donat una mala adreça. En aquesta casa, fem Reis.—

Estirà el braç dret, assenyalant el pessebre que ocupava tot un angle de l'habitació, i va mantenir una actitud estatuària, esperant que la visita compregués el mal gust d'una més llarga permanència.

El vell deixà el sac a terra calmosament, va abaixar el braç de l'Isabel amb un gest des preocupat i contemplà el pessebre durant una bona estona.

—Es infantil —digué al final, pejorativament.

Va estar a punt d'escaparse-li el riure, però es dominà, en un visible esforç per no ofendre. I no obstant, a desgrat de l'aire superior que irradiava d'una manera tota natural, observàrem que se sentia molest.

Ens havíem alçat tots nosaltres, i a cada un dels silencis que es produïen es feia més evident que la situació podria esdevenir tensa d'un moment a l'altre. La mare, deliberadament impregnada d'esperit nadalenc, volia enllestir l'escena sense ferir els sentiments de ningú, i a

interval·s gairebé regulars es dirigia al pare Noel i li deia:

—Si abans d'anar-se'n volgués prendre una copeta...—

Però ell es veia particularment entossudit a demostrar que no s'equivocava mai, i que si havia entrat a casa era perquè l'assistia alguna raó important. No era qüestió de nens ni de joguines, digué, sinó d'evitar que la institució que representava ell tot sol, pogués incórrer en desprestigi.

—Poden suposar que no vaig casa per casa, a cegues, preguntant si necessiten cavalls o nines de cartó.

—Qui sap! —contestà l'Isabel—. Els protestants es valen de recursos més absurds, encara, per a obtenir la difusió de llurs idees.—

Semblava que aquestes paraules, pel to amb què foren dites, havien d'irritar el pare Noel. Però amb tota calma, gairebé amb un somriure de bonhomia, respongué:

—Això no té res a veure, senyoreta. Seria puerill! Cada any porto els regals als nebots d'un bisbe que tothom diu que arribarà a cardenal.—

L'Enric, que fins llavors havia callat, intervingué per a dir:

—Ens estem allunyant del tema. Ací som liberals i ja ens va bé que cada ú pensi com vulgui. Però en aquest cas se'ns ofereix un servei que no creiem haver sol·licitat.

—Potser no; però jo no puc admetre que m'arribés a succeir el que passa als bombers, que quan algú, per error o per estulta diversió, els dona l'alarma d'un foc que no existeix, a l'hora de les responsabilitats tothom afirma no saber-ne res.

Una vegada més l'Isabel trobà paraules definitives.

—Sigui com sigui, actua a la descoberta. En aquesta casa no fem arbre. ¿Té algun sentit la seva presència, sense l'arbre?—

El pare Noel va desconcertar-se, i àdhuc empal·lidí visiblement. Es recolzà a la taula, mentre passejava una mirada perduda per tot el menjador.

En aquell moment van baixar el nen i la nena, amb els ulls esbatanats. La nena, assenyalant el vell, preguntà:

—Qui és aquest municipal tan estrany?

—És el Santa Claus, bleada. Te'l vaig ensenyar fa pocs dies en un anunci del *The Saturday Evening Post* —va respondre el nen.

L'Isabel, a qui la presència dels petits havia fet créixer l'enuig, es dirigí severament a l'Enric, en to de reny:

—Veus? Per això em sap greu que portis aquesta mena de revistes.—

I, aprofitant la frase començada, mirà de reüll el pare Noel i afegí:

—Fullejant-les, els nens s'acostumen a idees i noms que ens són absolutament forasters.—

El nostre visitant va incorporar-se. Semblava com si, d'una manera súbita, li hagués vingut la inspiració d'una rèplica. S'ajupí i preguntà al nen:

—Tu no has demanat una escopeta?

—Sí.

—Ja ho veuen. Això vol dir que no m'he presentat sense més ni més. Porto l'escopeta demanada...—

Però el nen, a qui havien inculcat, com a tots els membres de la família, un fort sentiment d'equip, no es va deixar seduir.

—Quina mena d'escopeta porta?

—És d'aire comprimit, automàtica, amb balins de plom.

—Ah, no! Així no. Com aquesta que diu, en tinc dues d'arreconades, que les guardo només per a quan ens vénen a veure criatures més petites. Jo vaig demanar una Sanger calibre 22, amb mira telescòpica. En té alguna d'aquestes?

—No.—

El nen es va arronçar d'espatlles com si ni tan sols valgués la pena de parlar-ne. Un somriure de polemistes satisfets es va fer inevitable en cada un de nosaltres. El pare Noel, tan ponderat en les estampes, va donar un cop de puny damunt la taula:

—Vaja, prou! Estic acostumat que em rebin bé. ¿A veure si els hauré de demanar per favor que m'acceptin uns quants obsequis?

—Ací no hem demanat res...

—Si fos cert, això constituïria una raó de més per a estimar una generositat tan espontània.—

La mare va trobar, de sobte, que la qüestió presentava un caire nou. «—De totes maneres, si el senyor s'entesta a deixar alguna cosa i no hem de signar cap paper...» Però l'Isabel li va tallar la frase:

—Mamà! No podem prescindir dels sentiments, per uns quants regals.—

El nostre visitant, les galtes del qual anaven perdent la vermellor de bonhomia per adquirir un indescriptible matis d'irritació, va dedicar a l'Isabel unes paraules que podien semblar impertinents. I fou aleshores que l'Eudald, el jove esportiu de la família, el dels impulsos arrauxats i sense mesura, intervingué per primera vegada. Va agafar el pare Noel per la roba i li digué, amenaçadorament:

—Si no fos per l'uniforme que porta!...—

Aquesta escena ens va fer estremir a tots. Perquè un pot tenir les creences que vulgui i arribar a cloure's dins dels cercles més hermè-

tics, però l'espectacle de la democràcia no ha desfilat d'una manera vana per davant dels nostres ulls, i ens ha quedat un respecte íntim pels símbols i les representacions d'allò que creuen els altres. La situació, doncs, ens ompli de pena. La mare es va tapar els ulls amb un tovalló, somicant, i es queixà que, entre tots, li donàvem una nit de Nadal horrible.

—Senyora: pensi que jo també pateixo —digué el pare Noel.

I llavors, com si aquestes paraules seves condensessin una suposada crueltat nostra, adoptà un to patètic i ens dirigí un sermó. Va parlar-nos de la significació resplendent del Nadal, dient que no es deixava portat per la vanitat si afirmava que ell constituïa una de les alegories més simpàtiques de la diada. «—Gairebé a tot arreu del món, milions de nens esperen la visita del vellet revestit de santedat, i fins la gent d'una més primària educació em rep a mans besades.» (Això darrer, naturalment, ho digué amb una marcada reticència).

—Suposem —prosseguí— que jo m'hagi presentat per error, o bé, fins i tot, guiat per un afany de proselitisme. I què? La meua és una causa noble. Almenys se'm podia oferir seient i dedicar-me frases amables. Si vostès mateixos, quan l'ocasió arriba, s'afanyen a deixar un plat amb aigua i rosegons de pa per als camells dels Reis ¿no sóc mereixedor d'una més gran gentilesa?—

Va ésser aclaparador. La mare agità una campaneta i ordenà a l'Agustina que servís moscatell i neules. L'Eudald, amb els ulls humits, va allargar una mà ampla, penedida, i digué, balbucejant, que d'ell, a les bones se'n podia treure el que es volgués.

S'inicià llavors un breu intermedi de calma. Ens miràvem els uns als altres amb un somriure encantat, i una infinita capacitat de perdó ens anava donant somnolència espiritual. L'Ernest, amb un aire perdut i a baixa veu,

començà a cantar *Quieta Nit* i tots vàrem perdre el desfici d'anar seguint el pas del temps.

Qui sap l'estona que hauria durat aquesta pau, si no l'hagués interrompuda el nen:

—Com quedem, doncs? Que fem el salt als Reis?—

Heus ací, novament, el problema i la seva indefugible nuditat.

L'Isabel va alçar-se d'una revolada i anava a dir alguna cosa, amb un clar posat de violència, però el nostre visitant l'aturà amb un gest de les mans. De cop va captar-se de la manera elevada que li és generalment atribuïda i va dir:

—Ja me'n vaig. No cal que reprenguem el joc de les paraules dures. Seria inútil negar que la maduresa adquirida pels Drets de l'Home ha ocasionat un esmussament de la fantasia; ja no es poden fer miracles sense el permís explícit de l'interessat. La gent està tan feta malbé pels progressos de la ciència, que no admet més d'un prodigi metafísic per any...—

Ignoro en virtut de quina simpatia va captar el curs del meu pensament. El cas és que les seves darreres paraules foren per a mi; va donar-me un cop amical a l'esquena, mentre em deia:

—I vostè, no s'hi amoïni. Cregui'm.—

La mare, en un afuament tardà de la seva hospitalitat, ordenà:

—Agustina: ajudi el senyor a carregar-se el sac.—

El pare Noel, així, va anar-se'n tal com havia vingut, omplint amb la seva silueta tot el marc de la porta.

Tot just començava a perdre's el seu trepig damunt la grava del jardí, que el nen es va posar a plorar a crits, dient que volia l'escopeta. L'Isabel li va pegar, i reprenguérem després la placidesa nadalenca.

PERE CALDERS

(Il·lustració de TISNER)

JO, AMB MI

Pluja nocturna de desembre. Apar que mai la terra no ha sabut la gaia florida de les branques. Tot és rar i assetja el cor poruc per si es desmaia.

...I tot de cop, aquesta pluja trista m'ha somogut com un retrat d'amic: ara pressento una tasca imprevista que ha d'espolsar de mi l'injust fatig.

—Lluís— he dit llavors i des de sempre—, ningú no t'acompanya sinó jo. El somni em nodreix i el silenci. Empra el meu repòs per aromar la flor

que conreïs en ton secret jardí: de tu prengui color; perfum, de mi.—

LLUÍS DE RIALP

(Per a L.N.R.; Barcelona, gener 1949)

Un vell al pont

UN VELL amb ulleres amb muntura d'acer i la roba bruta de pols, seia en una vora de la carretera. Hi havia un pont de barques que travessava el riu i pel qual passaven carros, camions, homes, dones i criatures. Els carros, tirats per mules, vacil·laven a la mica de pujada al pont i els soldats ajudaven agafant-se als raigs de les rodes; els camions s'hi encallaven, però seguien endavant a batzegades; els pagesos que marxaven a peu s'enfonsaven fins al turmell en la pols... Però el vell seia allí sense moure's; estava massa cansat per a seguir endavant.

Jo havia d'explorar el cap de pont per a esbrinar fins a on havia arribat l'enemic. Vaig fer-ho i vaig tornar al pont. Ara ja no hi havia tants de carros i els que marxaven a peu eren molt pocs, però el vell encara era allí.

—D'on veniu? —li vaig preguntar.

—De Sant Carles —va contestar-me. I va somriure.

L'home era de Sant Carles i li va agradar fer-ne esment.

—Cuidava animals —va explicar-me.

—Ah! —vaig fer jo, sense acabar de comprendre.

—Sí; vivia allí cuidant animals. Vaig ésser el darrer a sortir de la vila.—

No semblava ni un pastor ni un ramader i vaig mirar el seu vestit negre polsós i la seva cara grisa polsosa i les seves ulleres amb muntura d'acer i li vaig demanar:

—Quina mena d'animals eren?

—Diversos animals —va contestar-me ell, movent el cap—. Els vaig haver de deixar.—

Jo guaitava el pont i les terres del delta de l'Ebre, d'aspecte africà, i em demanava quant de temps trigariem a veure l'enemic i escoltava, esperant sentir els primers sorolls que indicarien aquest fet sempre misteriós que es diu contacte, i el vell seguia assegut allí.

—Quina mena d'animals eren? —vaig insistir.

—Tot plegat eren tres animals —va explicar-me—. Tenia dues cabres i un gat i a més quatre parelles de coloms.

—I els heu hagut de deixar?

—Sí, per l'artilleria. El capità em va dir que me n'anés; per l'artilleria.

—I no teniu família? —li vaig preguntar, guaitant l'altre extrem del pont, on els darrers carros es llançaven pel pendent.

—No —em va contestar—, només tenia els animals. Al gat, és clar, no li passarà res. Un gat sempre s'espavila, però no sé què se'n deu haver fet, dels altres.

—De quin partit sou?

—No sóc de cap partit. Tinc setanta-cinc anys. He caminat dotze quilòmetres i em penso que no podré pas seguir endavant.

—Aquest no és ben lloc per a aturar-se —li vaig dir—. Si podeu arribar fins a la carretera de Tortosa, trobareu camions.

—Esperaré un xic i després reprendré la marxa. On van, els camions?

—A Barcelona.

—No conec ningú, en aquella direcció; però moltes gràcies... Moltes gràcies.—

Em va mirar d'una manera inexpressiva, cansat, i va dir-me, com si necessités compartir la seva pena amb algú:

—El gat deu estar bé; n'estic segur. No cal pas amoïnar-se, pel gat... Però els altres... Què us sembla que els pot haver passat?

—Segurament també estan bé.

—Voleu dir?

—Per què no? —vaig dir, mirant cap a l'altra banda del riu, on ara ja no es veia cap carro.

—Però, ¿què faran si bombardegen, si em van dir que marxés per l'artilleria?

—Vàreu deixar el colomar obert?

—Sí.

—Aleshores, els coloms deuen haver volat.

—Sí, segurament deuen haver volat... Però, i els altres? És millor no pensar-hi —va dir el vell.

—Si ja heu descansat, marxem. Aixequen-vos i proveu de caminar.

—Gràcies —va dir.

Es va aixecar, va inclinar-se cap a un costat i cap a l'altre i va caure pesadament endarrera, sobre la pols.

—Jo cuidava animals —va dir estúpidament, però ja no a mi—. Jo només cuidava animals...—

No hi havia res a fer. Era el diumenge de Pasqua i els feixistes avançaven cap a l'Ebre. Era un dia gris, i els seus avions no s'havien aixecat. Això i el fet que els gats saben espavilar-se fou tot el consol d'aquell vell.

ERNEST HEMINGWAY

(Trad. VICENÇ RIERA LLORCA)

EL PLA DE LA CALMA

Les conseqüències

VA ESSER una escena plena de violència. S'alçaren les veus i foren un seguit de rèpliques i contrarèpliques ofensives. La senyora, després de grans esforços, va apaiugar els ànims i féu sortir el marit:

—Vés-te'n, au, vés-te'n! Ara estàs molt excitat i res no podrieu endegar-la en parlareu un altre dia amb més tranquil·litat.—

L'home va sortir remugant. I la dona va sentir-se obligada a donar una explicació al cobrador:

—Miri, no n'hi faci cas. Va passar-se tres anys al front i li ha quedat com una cosa estranya, que el fa molt irritable.—

I va afegir, confidencial i erudita:

—Es allò que en diuen sinòpsi de guerra, sap!—

Va llegir-ne una miqueta

L'IDIL·LI DERIVA cap a les lletres. És un tema que pot donar brillantor als enamorats.

—Oh, el gran Dostoievski! És enorme! L'has llegit?

—Només una cosa. Era... ah, sí! Els Germans Kalamazo.—

L'homònim

TRUCA el timbre del telèfon.

—Digueu?

—Podria comunicar-me amb la senyora Clementina Colldeforns de Torrellardona?

—Parla la mateixa senyora Colldeforns de Torrellardona.

—Molt bé! Perdoni la pregunta: (vostè és la senyora Clementina Colldeforns de Torrellardona que passava temporades a Palausolitar)?

—No, senyor. Em pren per altra: mai no he estat a Palausolitar.

—Perdoni'm novament; devia ésser una altra senyora Clementina Colldeforns de Torrellardona!—

«A baix, a la dreta!»

llocs de parla anglesa. És una mitja hora setmanal de preguntes les quals, si són ben contestades per l'auditori, són com la cosa que més s'acosta a l'anhelada repartidora.

—Es representa a la veritat, nua, sortint d'un pou; us dono cinquanta pesos si em dieu com es representa la justícia.

—D'uniforme, doctor.—

Una compatriota nostra va anar al cinema on passaven el «Doctor I.Q.» i va poder pescar el micròfon. Li tocà la biografia d'un personatge, en la qual es reduïx el premi a menys que el locutor dona noves dades aclaratòries. Va endevinar el senyor biografat a la penúltima pregunta i li donaren el minvat premi. Cal dir el nom i l'adreça, en rebre'l. I amb el desig de guardar l'incògnit, la nostra amiga va tenir fantasia per a inventar un nom, però donà el domicili autèntic.

Després, arribada a casa, el porter li va dir:

—Que ha escoltat el Doctor I.Q.?

—Sí.

—Jo també. Digui'm: i que coneix aquesta estúpida senyora Gómet que viu ací i que s'ha perdut tants diners!—

El que empobreix els hotelers

PER TAL D'ESPANTAR-LA, l'amiga que havia entrat a casa durant la seva absència va fer anar al terrat la múniona i va dedicar-se a remoure moltes coses, a amagar-ne d'altres, a cagar tot els calaixos i, finalment, a esperar l'efecte des de sota el llit.

La mestressa de la casa va arribar i féu un xiscl:

—Socors! Socors! m'han robat!—

Va ésser una immediata concentració d'enardits veïns.

—Ja ho veuen: un moment que hem sortit la noia i jo, i em roben!—

Va començar a fer el balanç de les desaparicions. I llançà, en un esgrip:

—Lladres! M'han pres tots els meus llençols de l'Hotel Asturias!—

Sagacitat

ES UN METGE especialitzat en infants. Diuen que la puericultura és una de les branques més difícils, puix que els pacients no col·laboren verbalment en el diagnòstic. No obstant, nosaltres, profans com som, pensem que deu ajudar més un silenci sense tortuositats que no pas aquelles obscures definicions de les dolències: «Sento com si tingués la neuella enfonsada, sap doctor?»

Però, al que anàvem: el nostre metge —volem dir el metge de l'anècdota— té un ull clínic que raneja la genialitat. Va visitar el menut. Després va fixar-se en la fotografia d'una neboda llunyana —de distància, no pas de parentiu— i va preguntar a la mestressa:

—Qui és, aquesta nena?

—Una nebodeta meua. Ara ha completat dotze anys.

—On és?

—Oh, lluny: a l'Argentina.

—Dones escriviu-li de seguida dient-li que es faci extirpar les amigdales.—

(Dibuixos de Tixera)

A. ARTIS-GENER

C R Ò N I C A

CURSOS POMPEU FABRA
DE LLENGUA CATALANA

SOTA EL PATROCINI DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA

La Institució de Cultura Catalana, de Mèxic, degudament autoritzada per la Honorable Presidència de la Generalitat de Catalunya, ha emprès l'organització a la República Mexicana d'uns cursos generals de Llengua Catalana, per correspondència, que seran donats seguint les normes i utilitzant el material emprat en els que a partir del mes d'abril del 1948 donà, sota la direcció del Mestre Fabra, el Servei de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

Les bases que regiran per a aquests cursos són les següents:

I.—Els cursos s'obriran el dia primer d'agost del 1949 i es clouran el dia 30 de juny del 1950.

II.—Seran donats dos cursos: un de general, o d'aptitud, i un altre de superior, per a professors.

III.—Seran admesos com alumnes tots els catalans, sense distinció de sexes, residents als E.E.U.U. Mexicana, que comuniquin, abans del dia 20 de juliol del 1949, el seu desig d'ésser-hi inscrits.

IV.—Cada demanda d'inscripció ha d'anar acompanyada d'una breu notícia personal, indicant nom, cognoms, edat, lloc de naixement, adreça, estudis efectuats i precisant si es vol seguir el curs superior o el general.

V.—A la fi dels estudis es lliurarà un diploma provisional als estudiants que hagin estat admesos a tots els exàmens.

[Als qui hagin seguit amb èxit l'ensenyament i hagin respost satisfactoriament les proves a què seran sotmesos, se'ls lliurarà un certificat d'aptitud que podrà ésser demanat als candidats a un càrrec administratiu de la Generalitat de Catalunya, quan aquest organisme recobrarà la seva sobirania territorial. Aquest certificat acreditarà l'estudi de la Llengua Catalana, però no habilitarà per a ensenyar-la.

Els estudis superiors podran ésser revalidats, al seu dia, a Catalunya, davant un Tribunal competent.

Tots els certificats estesos per la Institució de Cultura Catalana seran revalidats pel Servei de Cultura de la Generalitat de Catalunya.)

VI.—En concepte de despeses d'organització, els alumnes del curs superior abonaran, per una sola vegada, la quantitat de \$ 25.—mex. Els alumnes del curs general abonaran, pel mateix concepte, \$ 20.—mex. Aquestes quantitats han d'ésser lliurades en el moment de la inscripció als cursos. Els sol·licitants de fora de Mèxic-ciutat hauran de fer les trameses per gir postal.

VII.—La tramesa de les lliçons i de les correccions dels exercicis anirà a càrrec de la Institució de Cultura Catalana.

La Institució de Cultura Catalana, en la impossibilitat de disposar a Mèxic d'un professor titulat de català, ha designat per a la direcció d'aquests cursos un grup de tres dels seus membres, suggerits pel Servei de Cultura de la Generalitat de Catalunya, els quals, per les seves qualificacions, ofereixen les degudes garanties de competència.

Totes les sol·licituds d'inscripció, consultes i demandes d'aclariments, han d'adreçar-se a la Institució de Cultura Catalana: Rosales, 16, Mèxic, D. F.

PER UN CENS
DELS METGES
CATALANS

Els Metges Catalans residents a Mèxic, els quals ja fa anys que estan agrupats en un organisme que té per finalitat la relació constant i l'ajut entre ells, formen una secció autònoma de la Institució de Cultura Catalana, a la qual s'adheriren entusiàsticament, a rel de la seva constitució, i tenen un delegat en el consell directiu de la Institució: el qui presideix la seva agrupació, doctor Antoni Peyri.

Ara els nostres Metges han pres la iniciativa de formar un cens de tots els seus col·legues expatriats, i els han adreçat una crida que reproduïm a continuació i la qual ens plauria veure atesa, per la importància del fet que la promou. Diu així:

«Entre les moltes necessitats plantejades pel gran desastre sofert per Catalunya, el qual tindrà transcendència històrica, figura la de recopilar dades de tota mena. Una de ben important és la que es refereix a l'emigració de metges catalans, interessantíssima tant per a poder saber-ne el seu abast com per la seva participació a l'obra de difusió de la cultura catalana a l'estranger.

Es per això que els metges catalans de Mèxic, agermanats amb el mateix esperit que ens unia quan érem a casa nostra, hem cregut que haviem de fer, amb les finalitats esmentades, un cens de tots els metges compatriotes emigrats. Conjuntament, caldria fer un treball de compilació on constés l'obra que cadascun porta realitzada a l'expatriació.

L'ideal fóra que cada metge redactés les pròpies dades. Si no ho fan ells, hauríem de recórrer a informacions de segona mà, les quals, per bona voluntat i cura que es posi a recollir-les, sempre es corre el perill de caure en inexactituds i omissions. Creiem que ha d'ésser com un *curriculum vitae*, on es faci constar, especialment, les activitats professionals; però, tot i deixar-ho a l'arbitri personal, recomanariem que no fossin negligides les activitats intel·lectuals de qualsevol altre ordre.

No se'ns escapen les dificultats i el temps que requereix el fer perfecta aquesta obra. La gran dispersió, l'isolament d'alguns de nosaltres, ens obliguen a sol·licitar la cooperació de tothom, i principalment la d'aquells organismes (societats, periòdics, etc.), que puguin establir contactes donant a conèixer i facilitant l'èxit del nostre projecte. Parleu-ne, sobretot, amb els companys

MESTRE JOU & CIA. LTDA.

MATERIES PRIMES
PER A LABORATORIS

I LICORERIES

MENTOL, CAFEINA

OLIS I CERES

PRODUCTES

DE MENDIOCA

LLIBRES · REPRESENTANTS
I DISTRIBUIDORS D'EDITORIALS
ESTRANGERES

Rua João Brícola, 24, 23°

Caixa Postal 2920
Telegs.: Mestre Jou

SÃO PAULO · Brasil

Dr. S. ARMENDARES

METGE-CIRURGIA

CONSULTORI:

ALVARO OBREGON, 254
DE LES 4 A LES 7 DE LA TARDA
TEL. ERIC 12-84-04
TEL. MEX P. 32-19
MEXIC, D. F.

"Viajes España"

Agència Internacional
de Viatges

EQUIPAGES · FIANCES · PAS-
SAPORTS · VISATS · DOCU-
MENTACIÓ MIORATÒRIA · NA-
TURALITZACIONS

Reservacions de passatges
marítims i aeris

ARTÍCULO 123, No. 304
Desp. 302

(tocant a Balderas)

MEXIC, D. F.

REASSEGUANCES

Artur F. Costa

Isabel la Catòlica, 24 :: Tels. 36-60-96 i 13-56-55

amb els quals estiguen en relació.

La Institució de Cultura Catalana, de Mèxic, a la qual col·lectivament ens hem adherit, ha aconseguit amb entusiasme la nostra idea i la patrocinada.

Hem redactat uns fulls del Cens els quals transmetem a moltes entitats d'Amèrica i d'Europa i a tots aquells

companys dels quals tenim l'adreça. Demaneu-ne, ompliu el vostre i envieu-lo a la Institució de Cultura Catalana, Merges catalanes, Rosales, 26, Mèxic, D. F.

En nom dels merges catalans residents a la República Mexicana, us saluda cordialment

ANTONI PEYRÀ

A LA MEMÒRIA DE POMPEU FABRA

El Casal Català de Montauban va commemorar la diada de Sant Jordi amb un acte a la memòria de Pompeu Fabra, al qual va associar-se l'Escola Carínolo, nucli d'occitanistes d'aquella ciutat.

Obri l'acte el president del Casal, Antoni Mayoral, i a continuació el poeta Julià Gual parlà sobre Pompeu Fabra i el seu temps. Després de la brillant conferència d'en Gual, el felibre Pierre Gardes, membre d'Honor de l'entitat dels catalans de Montauban i mestre en Gai Saber, féu en francès un discurs al·lusionari a la tasca realitzada per l'il·lustre gramàtic la mort del qual tant profundament ha afectat els catalans, i de glossa al símbol de la rosa i el llibre, que havia esdevingut tradicional a la Catalunya alliberada, com a significació de la festa de Sant Jordi.

Entre els parlaments s'intercalaren diverses obres musicals interpretades pel mestre Pau Casals i reproduïdes en discos.

El Casal de Catalunya, de Buenos Aires, organitzà per al dia 15 del present mes de maig una vetllada

d'homenatge al depurador de la nostra llengua literària. Col·laboraren a l'acte l'Associació Catalana Montepio de Montserrat; la delegació de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana; el Comitè Llibertat; L'Hora Catalana; el consell de Comunitat Catalana de la República Argentina; l'Agrupació Cultural Catalana i el Comitè d'Unitat Catalana.

Com a introducció a l'acte, fou descoberta una placa que dona el nom de Pompeu Fabra a la biblioteca del Casal.

La vetllada començà amb un breu parlament del president de l'entitat organitzadora, Valenti Jordana, i prosseguí amb sengles parlaments de Francesc Arnó, doctor Francesc M. Masferrer i Isidre Palmada, els quals glossaren, respectivament, la personalitat de Pompeu Fabra en tant que filòleg, patriota i exiliat.

A continuació l'Orfeó Català, sota la direcció del mestre Pere Bosch, executà *El cant a la Senyera* (Millet), *Motet núm. 102* (Bach), *L'Emigrant* (Vives), *La mare* (Marcet), *Les neus que es fonen* (Mozera) i *Els Segadors*.

PROJECTE DE DECLARACIÓ DE COMUNITAT CATALANA

El consell directiu de Comunitat Catalana de Mèxic ha redactat un projecte de Declaració dels Catalans Nacionals i Demòcrates, exiliats, el qual ha estat sotmès als organismes i a les personalitats interessades en allò que es proposa.

Les adhesions al projecte o les esmenes que hom cregui de necessitat introduir-hi, les quals seran examinades i discutides en una reunió especial que serà oportunament convocada, han d'ésser trametes, fins al 30 de juny de l'any corrent, a Comunitat Catalana: Rosales, 26, Mèxic, D. F.

Heus ací el text proposat:

1.—Els diversos sectors de la democràcia catalana cal que estableixin una entesa immediata per la lluita final contra el règim franquista, opressor de Catalunya, i de cara a la reconstrucció nacional.

2.—Els catalans nacionals i demòcrates recolzarem els moviments antifranchistes que reconeguin la personalitat nacional del nostre poble i siguin una veritable garantia per als drets de la persona humana.

3.—Catalunya, com tots els pobles hispànics, ha de viure el seu particular règim transitori i constituent, tan bon punt sigui alliberada. I ha

RESTAURANT BARCELONA

Fèlix Ferrer i Mestres
Propietari

Casa fundada el 1928
Tel.: TAI 47-66

9, rue Geoffroy-Marie
PARIS — IX

de gaudir de plena llibertat per a establir els seus propis organismes provisionals de govern fins a conèixer quina és la voluntat majoritària del nostre poble.

4.—Catalunya ha d'estrènyer els llaços de germanor amb tots els pobles hispànics que reconeguin i respectin la seva personalitat nacional. D'una manera especial ha de ratificar l'aliança amb els pobles base i gal·lec, que, com el nostre, reivindiquen el dret a ésser lliures dintre d'una confederació hispànica voluntàriament establerta.

5.—Una vegada concertada la nova solidaritat democràtica i ratificat el pacte Galeusca, Catalunya, Eus-

cadi i Galícia haurien de pactar amb la democràcia espanyola i establir, conjuntament, un programa d'acció que precipiti l'enderrocament del règim franquista.

6.—L'entesa dels democràtics de tots els pobles hispànics s'ha de basar en el compromís de propugnar davant dels pobles respectius i davant del món lliure, l'establiment d'una confederació republicana integrada per les diverses nacionalitats que constitueixen l'actual Estat unitari espanyol; una confederació d'orientació eminentment democràtica els pobles de la qual puguin ésser reconeguts i admesos entre les democràcies mundials.

ARDITS DEL GAUDILLO

Amb aquest mateix títol, un dels darrers números del setmanari *Tiempo*, de Mèxic, D. F., publica una carta al director, signada per Salvador Nicolás Pallarès, encarregat de negocis d'Espanya a Guatemala.

Pel seu indiscutible interès en relació a aquells que en la seva lluita interna entre l'enyorament i la dignitat patriòtica i humana es deixen vèncer pel primet, reproduïm íntegrament la carta del senyor Pallarès.

Diu així:

«Hace unos días envié al director de *El Imparcial*, de esta ciudad, una carta en la cual le decía que, en repetidas ocasiones, he recibido del Ministerio de Estado de Madrid escritos y órdenes para cumplimentarlos. Como yo no represento al régimen que detenta el poder en España, siempre hice caso omiso de tales mandatos.

Pero acaba de llegarme una orden circular de dicha procedencia (la N° 2228, de 5 mayo), que no quiero pasar por alto, por las consecuencias que pudiera acarrear su desconocimiento a algunos españoles, por su insensata credulidad en los llamados de Franco y en sus promesas de respetar la libertad de quienes vuelvan a España.

La mencionada orden circular, en su parte conducente, dice así: 'A los que salieron de España con posterioridad al 1° de mayo de 1939 y lo hubieran hecho clandestinamente, sin documentos en regla de nuestra Dirección General de Seguridad, puede V.S. concederles pasaporte para que vengan a España, pero no el visado de regreso al punto de su residencia

en el extranjero, debiendo V.S., además, avisar, con la antelación necesaria, de la fecha y frontera de entrada en nuestra patria de esos compatriotas para que pueda sancionarse la irregularidad cometida o investigarse las causas que la motivaron.'

En un corto discurso pronunciado por mí el día 12 de abril último, que algunos periódicos tuvieron la gentileza de publicar, decía:

'Había de llegar Franco para que España supiera lo que es faltar a la palabra empeñada en su más sensible acepción, al ofrecer entrada libre a los refugiados en el extranjero, garantizándoles la vida y la libertad, para, una vez dentro, privarles de la una o de la otra.'

Por consiguiente, a mí, personalmente, no me causa ninguna extrañeza este sistema de convertir a los agentes diplomáticos en espías y delatores de sus propios compatriotas, por delitos que no son del orden común, y que ni siquiera son delitos. Y menos aún me extraña cualquier proceder mezquino y criminal que venga del espurio régimen franquista. Pero deseo que con esta publicación, cuyo original pongo a disposición de quien lo desee, no quepa duda, a quienes no conocen a fondo el problema español, acerca del sistema inquisitorial y vengativo que se aplica en la gran cárcel que se llama España, todavía, a los diez años de concluida la guerra civil.

En la misma circular se lee este otro párrafo:

'Recuerdo a V.S., por último, que sabrste la indicación (que debe constar en todo pasaporte concedido a un emigrado político, en virtud de

ROSO, GIRO & CIA. LTDA.

Fabricants
i Exportadors de

OLI DE RICÍ
(Industrial i Medicinal
USP XII)

MENTOL USP XII

ESSÈNCIES
DE MENTA

Caixa Postal 3202

Telegramas: Rosogiro

SÃO PAULO - Brasil

DR. D. FRANCO

ODONTOLEG

De 11 a 1 i de 4 a 8

Uruguay, 44, d. 112

Tel. 21-14-65

MÈXIC, D. F.

SENSAT

El més exquisit i saborós
dels OLIS D'OLIVA

GAUDEIX MÉS QUE CAP ALTRE DE
FAMA MUNDIAL INDISCUTIBLE

Agents: EBISA-Apartat 7420

Tels. 12-05-21 i 35-00-68

MÈXIC, D. F.

Reg. 4694 "A", S.S.A.—Prop. B-1

las disposiciones vigentes) que diga: Concedido de acuerdo con la autorización de 1º de marzo de 1947.

Tras de decir en forma tan clara, en el primer párrafo transcrito, lo que espera a quienes candorosamente acudan a la llamada de Franco, no es aventurado deducir que esta coletilla que deben llevar los pasaportes de los emigrados políticos es

un santo y seña para poderlos distinguir y aplicarles las sanciones a que se han hecho acreedores por salir de España sin esperar a que los mataran allí, como ocurrió a muchos de los que tuvieron la candidez o el estoicismo de hacerlo; el duque y libre de toda sospecha de criminalidad don Julián Besteiro, entre miles y miles.

ELS LLIBRES I ELS AUTORS

Com prometiem en el número anterior de L.N.R., oferim als nostres lectors el parlament que el professor F. de S. Aguiló pronuncià el dia 26 de març prop passat en l'acte commemoratiu del norantè aniversari de l'aparició de Mireia, organitzat pel Patronat de Cultura Catalana, de Bogotó, i celebrat a la sala de conferències de la Biblioteca Nacional de la capital de Colòmbia.

«MIREIA» TÉ NORANTA ANYS

A l'any 1856, el poeta provençal Adolphe Dumas, per encàrrec del ministre d'Instrucció Pública de França, trescava les terres de Provença per a recollir-hi les cançons populars.

Un bon dia d'aquell any, Dumas visità Frederic Mistral, en la seva casa que li tocà d'herència.

Dumas demanà a Mistral que li digués algunes cançons de la terra. Mistral li llegí la cançó de Magali. Dumas quedà sorprès i corprès, i encara més quan sabé que aquella melodia popular figurava en un poema inèdit: Mireïo.

Un altre dia, Ludovic Legré, marcellès, digué al seu amic Mistral:

—Vaig a París... Vols venir amb mi?

Mistral acceptà la invitació. Fou aquest el seu primer viatge a París, on va estar una setmana.

Naturalment, portava el manuscrit de Mireïo.

Els dies 24, 25 i 26 d'agost en féu la lectura —quatre cants per dia— a Adolphe Dumas, a casa seva.

El mateix dia 26, Dumas dirigí al director de la Gazette de France aquests cartes:

Frederic Mistral a l'època de l'aparició de Mireia (segons un aigualori d'autor ignora).

«La Gazette du Midi ja ha fet saber a la Gazette de France l'arribada a París del jove Mistral, el gran poeta de Provença. Qui és Mistral? No se'n sap res. M'ho pregunten i jo temo respondre amb paraules que no es creuran, de tan inesperades que són, en aquest moment de poesia d'imitació que fa creure en la mort de la poesia i dels poetes.

»L'Acadèmia Francesa d'ací a deu anys consagrarà una glòria més, quan tot el món ja ho haurà fet. El rellotge de l'Institut té sovint d'aquests retards d'una hora amb els

segles; però jo vull ésser el primer que haurà descobert a qui es pot anomenar, avui, el Virgili de Provença, el pastor de Màntua arribant a Roma amb cants dignes de Gallus i dels Escipions.

»Sovint s'ha demanat, per al nostre bell país del Migdia, dues vegades romà, romà llatí i romà catòlic, el poema de sa llengua, de ses creences santes i dels seus costums purs. Tinc el poema a les meves mans; té dotze cants. El signa Frederic Mistral, de la vila de Maiane, i jo en sóc referendari amb la meva paraula d'honor, que mai no he engatjat en fals, i de la meva responsabilitat, que no té més ambició que la d'ésser justa.»

Uns dies després Mistral fou presentat a l'autor de les Méditations i les Harmonies —el líric major d'aquell temps—, al qual llegí també Mireïo.

Mistral retornà a la seva Provença i donà compliment al consell de l'amic Dumas: féu imprimir el poema, el qual sortí de la impremta Seguin, d'Avinyó, el dia 2 de febrer del 1859, data i esdeveniment que avui commemorem.

El primer exemplar l'adreçà a Alphonse de Lamartine, el qual anuncià al món l'aparició de Mireïo —símbol de la Renaixença provençal— amb aquestes paraules profètiques de la carta que escriví al poeta Joan Reboul:

«He llegit Mireïo... Res no havia aparegut, encara, d'aquesta saba nacional, fecunda, inimitable del Migdia. Hi ha una virtut en el sol. El meu cor i el meu esperit s'han sentit tan profundament impressionats, que escric un *Entretien* (el *Quarantième entretien littéraire*) sobre aquest poema. Digueu-ho a Mistral. Si: després de les *Homèrides de l'Arxipelag*, no s'havia produït un doll de poesia primitiva semblant a Mireïo. Jo he cridat, com vos: És Homer!»

Aquest crit de joia i de glòria, espontani i generós, de Lamartine, sortit de la capital espiritual del món, consagrà per sempre més el gran poema d'amor, la fama del seu autor i el nom de Provença.

L'endemà Mistral havia guanyat les palmes de la celebritat i la corona de la immortalitat.

Mistral hi correspongué amb la senzillesa i tot l'agraïment de la seva ànima, amb aquesta dedicatòria (8 de setembre del 1859), que encapçalava les edicions originals i traduccions de Mireïo:

A LAMARTINE

Te consacre Mireïo: es moui cor e moui amo,
Es la flor de mi an,
Es un rasiu de Crau qu'emè touto sa ramo
Te porge un paistr.

(Jo t'oferec Mireia: és mon cor, és ma vida,
la flor de mos anys és:
és un raim de Crau, de rama ben complida,
que te dona un pagès.)

Deu anys més tard —1869— veuen la llum les *Lettres de mon moulin*. Alphonse Daudet, un altre gran provençal, fill de Nîmes, que mai no escriu en llengua d'oc, però que sempre, «sense treva ha donat testimoni per al seu país, per al seu poble, per als seus poetes», dedicà una de les lletres al poeta Mistral.

Es grat i escaient de recordar-ne ara aquests paràgrafs plens de sinceritat, de justícia i d'admiració.

Mistral llegeix Calendau, el nou poema de la Provença, que havia d'aparèixer el dia de Nadal d'aquell any, i Daudet n'escolta la lectura amb llàgrimes als ulls.

Diu Daudet en El poeta Mistral:

«Mentre Mistral em deia els seus versos en aquesta bella llengua provençal, més de ses tres quartes parts llatina, que en altre temps parlaren les reines i que ara solament comprenen els nostres pastors, jo admirava entre mi mateix aquest home, i, pensant en l'estat ruïnós en el qual ell ha trobat sa llengua materna i amb el que ell n'ha fet —ino penseu ara, germans i amics, en la restauració del català acomplida pel patriarca Marian Aguiló i per Mestre Pompeu Fabra?— jo imaginava, continua dient Daudet, un d'aquests vells palsus dels prínceps de Beauvais com se'n veuen a les Alpilles: sense teulades, sense balustrada a les escales, sense vidres a les finestres, el trèvol de les ogives trencat, el blasó de les portes menjat per la molsa, les gallines bequejant en el pati d'honor, els porcs rebolcant-se sota les fines columnetes de les galeries, l'ase pasturant dins la capella on l'herba creix, coloms que venen a beure a les grans piques de l'aigua beneïda plenes d'aigua de pluja, i encara, per tota, enmig d'aquest runam, dues o tres famílies de pagesos que han aixecat llurs casetes al costat del vell palau.

»Després, vet aquí que un bell dia el fill d'un d'aquests pagesos s'enamora d'aquestes grans ruïnes i s'indigna de veure-les així profanades; de pressa, de pressa, treu defora del pati d'honor el bestiar; i, amb l'ajuda de les fades, ell tot sol reconstrueix l'escalinata, reposa el fustam a les parets, els vidres a les finestres, aixeca les torres, torna a daurar la sala del tron, i posa en peu el palau d'altre temps, en el qual s'allotjaren papes i emperadrius.

»Aquest palau restaurat, és la llengua provençal.

»Aquest fill del camp, és Mistral.»

El pagès —fill de llauradors— que llaurà amb constància i estimà amb fidelitat la seva noble i generosa terra de Provença, hi escampà la prodigiosa llavor de la llengua maternal.

I Mireia —trista aventura d'un jove de Provença, presa de follia d'amor—, el nom de la qual no és gaire anomenat més enllà de la Crau, emprèn la volada pels aires del món: nova missatgera de l'ànima d'un poble que vol viure lliure i vol parlar la seva pròpia llengua.

MOBLES CATALÒNIA, S. de R. L. MESSEGUER

Av. Insurgentes, 368
Tel. 11-74-34

Fàbrica: Irlanda, 126

MÈXIC, D. F.

Tel. 11-17-34

PERFECTES
EN QUALITAT
I EN PREU

Fabriquem
tota mena de refaccions
per a la indústria tèxtil

Carrer Donceles, 75
Tel. 36-17-40

VENDES AL
COMPTAT I A
TERMINIS

DELS NOSTRES TALLERS A LA VOSTRA LLAB,
SENSE INTERMEDIARIS

Mireia és una ànima, una llengua, una pàtria. Calendau —el jove pescador, enamorat i heroi— és també història i llegenda, mar i muntanya, paisatge i costums, terra i poble de Provença. Mireia i Calendau són Provença. I Provença és harmonia, és fermesa, és dignitat, és llibertat.

Ens és molt plaent —des d'aquesta terra de llibertat i democràcia— d'associar-nos, en el nom del Patronat de Cultura Catalana i propi, en la nostra llengua natural, a la commemoració dels noranta anys de vida gloriosa i perdurable de l'immortal Mireia.

Escoltem-ne ara alguns cants en provençal, en la traducció catalana en vers de la poetessa mallorquina Maria-Antònia Salvà, en la traducció francesa del propi Mistral, i en la traducció en versos castellans, inédita, del poeta Nicolàs Bayona Posada.

Homenatge de tres llengües llatines a sa germana la llengua de Provença.

Quatre veles llatines solcant, majestuoses, la mar Mediterrània...

HISTOIRE DES RÉPUBLIQUES ESPAGNOLES, per VÍCTOR ALBA, amb un Epíleg de Marius Aguiló. 460 pp. Nord-Sud, París.

Histoire des Républiques Espagnoles és l'obra d'un periodista i d'un polític tant com l'obra d'un historiador. És un llibre escrit en un estil àgil i nerviós, viu i brillant, clar i precís, que fa que l'interès de la seva lectura no decaigui ni un moment. Fins i tot els que coneixen bé la història dels darrers cent anys a Espanya han de trobar un gran plaer en llegir-lo i ningú no deixarà d'aprendre-hi alguna cosa. L'obra és una interpretació liberal dels fets polítics que han conduït a la situació actual de l'Estat espanyol, molt objectiva dintre de la seva tendència liberal, fins i tot en tractar fets contemporanis en els quals l'autor ha pres partit. Probablement aquest és un dels mèrits més importants de l'obra.

Abans d'entrar de ple en el tema del llibre, Víctor Alba fa una aguda anàlisi del caràcter del poble espa-

nyol, que permet comprendre alguns fets de la seva història que altrament quedarien incomprendibles, i assenyala els grans problemes que des de fa generacions són causa fonamental dels trasbalsos política d'Espanya: el de la terra, gairebé en la seva totalitat propietat dels grans terratinents, que mantenen en la misèria la població rural, endarrerida culturalment i política; el de les nacionalitats oprimides per Castella, causa del descontent permanent d'alguns milions de ciutadans; els de l'exèrcit i el clergat, un i altre al servei de les classes dominadores, disposats sempre a sufocar els moviments liberals i a sublevar-se contra els governs d'aquest tipus; l'exèrcit per mitjà de les armes i el clergat concionant les consciències.

En *Histoire des Républiques Espagnoles*, Víctor Alba destaca les rels socials dels grans esdeveniments polítics i els presenta des d'un punt de vista nou per als lectors habituats als historiadors romàntics, per als quals molt sovint l'evolució política d'una comunitat no té causes aparents. La perspicàcia de l'autor en assenyalar les causes reals dels moviments polítics va acompanyada d'una capacitat de síntesi que li permet exposar, amb claredat i precisió, en poques pàgines, l'explicació de períodes llargs i complexos de la història d'Espanya. Víctor Alba recorre sovint a l'anècdota aparentment lleugera i frívola però que, ben triada sempre, retrata una figura, un règim, a vegades tota una època. Fins ara ningú no ha fet comprendre millor que Suetoni la vida i el caràcter dels seus dotze cèsars.

El llibre sembla tenir la finalitat de proporcionar al públic internacional una àmplia visió dels problemes d'Espanya; i, si és així, Víctor Alba ha reeixit en el seu propòsit, puix difícilment pot expressar-se en tan poc espai un panorama tan extens, amb tanta abundor de dades, hàbilment enllaçades, com el que ens ofereix *Histoire des Républiques Espagnoles*, que indubtablement ha de contribuir a desfer moltes confusions entre els qui s'interessen pels problemes de l'Estat espanyol.

Per a nosaltres, catalans, aquest

Cortines d'acer

ESCUDE, S.A.

Dr. Velasco, 146

ERC. 11.59-00 - MEX. 55-01-55

Mèxic, D.F.

M. Parque España, 7 — Eric. 11-05-05

**ESENCIAS
Y MATERIAS
PRIMAS, S.A.**

Isabel la Católica, 10
Tels.: 1-61-51 i 1-9427-5
Cable: ESYMAPRISA

MÈXIC, D. F.

llibre té un valor extraordinari, ja que constitueix un element de divulgació del nostre plet nacional, més que poc conegut mal conegut pel públic internacional.

L'escriptor haurà fet un bon servei al seu país si amb el seu llibre ha envaït dubtes i ha aconseguit encarrilar la simpatia dels seus lectors, i serà una llàstima que en el terreny de la política activa els efectes de llibres com el de Víctor Alba no siguin degudament aprofitats pels qui diuen estar encarregats de defensar els interessos del nostre poble.—v. R. L.

**ELS PREMIS 1949
DE L'INSTITUT D'ESTUDIS
CATALANS**

A mitjans del present mes de maig ha tingut lloc a Barcelona la sessió anual de l'Institut d'Estudis Catalans, per a l'atorgació dels premis corresponents a l'any actual.

Han correspost a les següents obres i autors:

Vè Premi Enric de Larratea: *Etude de linguistique historique du dialecte minorquin*, pel professor Enric Guiter, de Montpeller.

Xè Premi Prat de la Riba: *Noves contribucions a la síntesi d'àcids aril-alifàtics i a la teoria de l'acció intramolecular*, per Heribert Barreia i Costa (exiliat a Montpeller).

I Premi Pròsper de Bofarull. Primer accésit: *Montpalau, abar de Banyoles, ambaixador de la Generalitat*, per mossèn Lluís G. Constans. Segon accésit: *La vida del rei En Pere III*, per Rafael Tasis.

I Premi Jaume I: *Cançoner Popular de Mallorca*, pel pare Rafael Guàrd i Bousà.

III Premi Rubió i Lluch: *Ilduro* (estudi arqueològic i topogràfic des dels temps prehistòrics fins a la destrucció d'Ilduro). (No se'n ha comunicat, fins ara, el nom de l'autor).

El I Premi Josep Massot i Palmés, el Premi Jaume Balma i el Premi Menéndez y Pelayo, es declaren deserts.

L'Institut establí en la mateixa sessió els Premis per a l'any vinent, entre els quals figuren: Premi Millà i Fontanals, dotat amb 10.000 pessetes per a un treball literari; Premi Verdaguier, dotat amb 10.000 pessetes per a un estudi sobre l'autor de *L'Atlàntida*; Premi Cambó, de 10.000 pessetes, a un treball de tema econòmic, moral o social; Premi laudre Bonsoms, amb un accésit, en total 11.000 pessetes, a un treball sobre Cervantes.

NOTICIARI

§ Editat per la Llibreria Millà, de Barcelona, ha sortit el primer volum d'una *Història dels carrers de la Barcelona vella*, escrita per Lluís Almerich.

§ Un cable de Barcelona publicat en un diari mexicà informa que uns amics personals del qui fou Francesc Cambó han decidit establir un

premi de 25.000 pessetes a la millor biografia d'aquell il·lustre català. L'obra podrà ésser escrita en català, castellà, francès o italià.

§ En Josep Janés, editor de la traducció espanyola de les *Memòries de Winston Churchill*, va ometre, voluntàriament o obligadament, el capítol del volum segon en el qual l'ex-cap del Govern anglès qualifica Franco de *poca-vergonya, captaire amb fums de grandesa* i altres epítets consensuats. Churchill, empenyat, s'adreçà a l'editor, tirant-li en cara la violació que havia fet al seu original. Sembla que en Janés, que, com diuen tots els qui el coneixen, en sap un niu, va contestar la reclamació en uns termes semblants a aquests: «Com podia creure l'autor que a Espanya es podia publicar una cosa així i continuar amb el negoci i al carrer? A més a més, ens hem limitat a complir el contracte: 'no modificar el text'. No l'hem modificat pas: simplement l'hem suprimit, per a estalviar-nos la presó i la ruïna del negoci...»

§ Avancen els treballs de composició i tiratge del llibre de Víctor Alba *Els supervivents*, que molt aviat sortirà com a volum de represa de la Col·lecció Catalònia, la suspensió transitoria de la qual havia produït tantes lamentacions entre els seus subscriptors. Aquesta novel·la de Víctor Alba no desidia, ans fa creix, del prestigi que la Col·lecció Catalònia s'havia guanyat per la dignitat literària de les obres que figuren en la seva llista i per la cura amb què són publicades.

§ L'Editor B. Costa-Amic, de Mèxic-ciutat, anuncia la publicació d'una obra intitulada *Memòries Polítiques y de Guerra de Manuel Aznúa*, amb un próleg, uns comentaris i un epíleg de C. Rivas Cherif. La formaran tres volums de 500 pàgines cada un, en edició limitada i per subscripció. El Servei de Llibreria d'Edicions Catalònia atindrà les demandes que els seus clients tinguin a bé encarregar-li en relació amb aquest interessant llibre.

§ Amb motiu del vinticinquè aniversari de la inauguració de la Llibreria Catalònia, avui dita Casa del Libro, de Barcelona, s'han celebrat alguns actes en el clos de la pròpia botiga de la ronda de Sant Pere. Entre ells, la presència de Josep M. de Sagarra, per a signar els llibres seus que li compressin. Un altre fou una festa dedicada a la Poesia, a la qual van batejar amb el tonitrüant títol de *Sessió de poesia oral catalana* i en la qual van prendre part Carles Riba, Joan Teixidor, J. M. López-Picó, J. V. Foix i Sagarra. Un altre dia va dedicar-se a la presència oficial de Carles Soldevila, a punt per a escriure dedicatòries als llibres seus que algú volgués posseir. Un altre dia es repetia el negoci amb Joan S. Arbó i un altre amb Antoni Vilanova, fill de l'eminent costumista Emili, les obres completes del qual ha

editat s'aura la Casa del Libro. Una altra de les cerimònies que hi havia anunciades era una conferència de Noel Clarasó, sobre el tema *Una hora en una llibreria*. Tot plegat ben poc en consonància amb el bon record de la casa la fundació de la qual s'ha commemorat, tot i que no s'hagin complert els vint-i-cinc anys pretesos, ni els hagi complert la que vol ésser la seva continuació... adaptada a l'època.

§ Editat per la casa Moll, de Palma de Mallorca, ha sortit un llibre de poemes de Maria Antònia Salvà intitulat *Retorn*.

§ Editat a Granollers, ha aparegut un volum de poesia de Jaume Llacuna Poch, amb el títol de *Sua recer*. Porta un pròleg d'Octavi Salton.

§ Un altre volum de poemes recentment publicat a Catalunya és de J.V. Foix i porta el títol de *Les irreals ornegues*.

§ L'escriptor Josep Miracle ha iniciat unes sessions radiofòniques, amb el denominatiu d'*Estomper i calcomaniet*, que són emeses per Ràdio Barcelona. La primera fou dedicada

a Narcís Oller, de qui en Miracle féu un estudi molt acurat. A continuació el quadre escènic de l'emissora interpretà una escenificació radiofònica de *La bufetada*, conegut conte de l'Oller, feta pel propi Miracle.

§ També per iniciativa del mateix poeta ha tingut lloc en un local del carrer de Sant Pau un acte d'homenatge a la memòria d'Àngel Guimerà, amb motiu d'escaure's el vinticinquè aniversari de la seva mort. Josep Miracle hi parlà sobre *La poesia d'Àngel Guimerà* i el recitador Francesc de P. Martí llegí diverses poemes de l'autor de Terra Baixa.

§ La Diputació Provincial de Barcelona ha pres l'acord d'adquirir la col·lecció de llibres de la família Farinelli, amb destinació a la Biblioteca Central. També acordà dotar a la Casa de Caritat d'una biblioteca especialitzada. No diu en què.

§ Ramon Tort ha publicat un llibre de poemes amb el títol de *Novenari Líric*. Pel que sembla, el vell comediant, tan celebrat en la interpretació de personatges vodevil·escos, també passa una febrada mística.

REVISTES I PERIÒDICS

HOMENATGE RERA HOMENATGE

Els periodistes que exerceixen les seves funcions a Barcelona, necessitats com es troben de temes explotables sense oposició de la censura, es dediquen fa una bona temporada a remoure les cendres de les glòries catalanes traspassades els darrers anys, a la data del decès de les quals no van dedicar quatre ratlles o, si ho feren, fou més aviat en sentit de vergonyosa condemna dels seus mèrits.

Així ha passat amb Adrià Gual, amb Joaquim Ruyra, amb els mestres Enric Morera i Lluís Millet i amb alguns d'altres no tan eminents, però força estimats pels catalans.

La poca sinceritat que regela en la remoció del record d'aquelles personalitats, ha estat remarcada per Josep M. Junoy, el qual, en la seva secció intitulada *Màrgenes*, d'*El Correo Catalán*, ha dit:

«Mejor le valiera al escritor, al artista desaparecido, continuar una temporada más en el silencio y en el olvido que verse ensalzado u homenajeado por esos aparatosos y vocingleros de circunstancias. Con la agravante, además, de ser, algunos de ellos, los mismos quienes, mientras habitaba él en este mundo, hicieron imposible —o hubieran, acceso de resucitar, hecho imposible de nuevo la vida al hombre y al artista— con sus abandonos y sus desdenes, sus malevolencias y sus sarcasmos.»

NOTICIARI

§ Darreres publicacions catalanes rebudes a la nostra Redacció: *Resorgiment* (Buenos Aires; núms. 392, març, i 393, abril); *La Humanitat* (Paris, núm. 110, 5 de maig); *Catalunya* (Mèxic; núm. 159, 14 de maig); *Tramontane* (bilingüe; Perpinyà; núm. 308, abril).

LES ARTS I ELS ARTISTES

§ Exposicions d'art celebrades darrerament a Barcelona: *Sala Rovira*: M. Gispert Vila; *Sala Gaspar*: Ricard Areny i Lluís M. Güell; *Argot*: M. T. Bedós i Hernán Cortés Picó; *Sala Busquets*: Matilde Viver; *Grifé & Escoda*: Frederic Ordinyana; *La Pinacoteca*: Rigobert Soler; *Pictòria*: Benet Domingo i Berthelot; *Syrat*: Antoni Munné; *Galeria Latetanes*: Pere Gastó; *Casa del Llibre*: Pigem Rosset i Joan Domingo; *Galeria Augusta*: P. Segimon; *Hotel Ritz*: J. L. Florit, J. Comeleran i T. Wagner; *Sala Velasco*: Pasqual Vicent; *Sala del Pi*: ceràmiques de J. Cervera.

§ Els Terciars de Barcelona han

organitzat una exposició d'homenatge a la memòria del gran dibuixant Joan G. Junceda, la qual havia d'ésser inaugurada el dia 26 del corrent mes, al local Terciari del carrer dels Canvis Nous. En l'acte d'obertura estava stanciut que hi parlarien Josep M. Folch i Torres, per tants anys col·laborador de Junceda en les pàgines d'*En Parafet*, el pintor Rafael Benet i el pare caputxí Josep M. Vera.

§ En el local d'una entitat comercial barcelonina que porta el nom de *Compradores Barceloneses Unides* (I) s'inaugurà el dia 20 del mes actual una exposició col·lectiva de

Vermouth
ANGELINUS

El Millor

*Compte amb
les imitacions*

Q 01-81 16-03-92
REG. No. 3125 A. D.S.P. 84.

**EXCLUSIVAS
CATALOMEX**

Matèries primes per
a les indústries de

PERFUMERIA - FARMACIES
LICORS - AIGÜES GASOSES

Representant exclusiu per als Estats de
Puebla, Veracruz, Oaxaca i Tlaxcala

4 Oriente, 204. PUEBLA, Pue.

Catalana
DE
CONSTRUCCIONS

ANTONI SOLER
SULLIVAN, N° 11-5
TEL. ERIC 16-44-19
México DF.

COMPTABILITATS.

tota mena d'assumptes
fiscals

MIQUEL INESTA POCH

Artículo 123, N° 122, Dep. 306—Tels. 36-59-50 i 10-16-23
MÈXIC, D. F.

pintura, integrada per obres d'Enric Igual, Lluís Masciera, Víctor Moya, Lluís Muntaner, Puigdemolas, Albert Rafols, Ribas Rius, Tàrraga, Vidal-Quadres, Vidal-Rolland i Vila-Puig.

§ Josep Segrelles, el pintor valencià de les abstraccions filosòfiques i truculents, ha pintat els decorats d'una pel·lícula que s'està filmant als estudis Orphen, de Montjuïc, i que és l'adaptació de la novel·la de José Francés *El hombre que vela la muerte*.

§ En el Saló Anual d'Art de la ciutat de Concordia (Argentina), ha estat concedit el gran premi d'Honor a l'escultor Josep Planas Casas per un baix-relleu intitolat *Lectura*.

§ Aquest mateix notable escultor ha obtingut el premi Comisión Provincial de Arte al Saló Anual d'Art de Santa Fe (també de l'Argentina), pel seu dibuix intitolat *Ofelia*.

§ Des de París, on resideix en l'actualitat, Pompeu Audivert ha enviat una sèrie de les seves darreres obres a Buenos Aires, on han estat exposades en una de les sales més acreditades d'aquella ciutat. La crítica de la capital argentina ha saludat molt elogiosament la reaparició de les xilografies de l'Audivert en el medi on va formar-se la seva vigorosa personalitat.

§ A la Sala Aragó, de Perpinyà, ha tingut oberta una exposició de les seves darreres obres el pintor rossellonès Enric Escarrà.

§ A la mateixa Sala, el pintor Gallostra ha presentat una sèrie de teles sobre temes rossellonesos.

§ Del 4 al 15 del present mes de maig hi ha hagut oberta a L'Atrium, de Tolosa del Llenguadoc, una exposició de ceràmiques d'art de la Colla de Sant Vicenç, d'estil netament català.

La Nostra Revista

s'estampa en la IMPRESORA
INSURGENTES: carrer del Río
de la Plata, 17, Mèxic, D. F.

EL TEATRE

LA TEMPORADA EN PROYECTO,
A BARCELONA

Informacions recents de Barcelona donen com a segur que la temporada en projecte al teatre Romea, dedicada al cultiu de l'escena vernacle, i de la qual anticipàvem la notícia en el nostre número anterior, a través d'una crònica d'un dels nostres corresponents, va en camí d'ésser un fet. Però pot assegurar-se —se'n afirma— que no hi aniran ni la Vila i en Davi ni la Jofre i en Gener. Com a primera figura entre els components de la companyia, es diu que es compta amb Pere Gasavall, un jove actor que s'ha revelat en els darrers anys com un element de primer ordre en les formacions catalanes. Les mateixes informacions asseguren que els germans Fernández-Castanyer, promotors i empresaris del nou intent, compten amb una vuitantena d'obres per a estrenar.

LES LECTURES

Del que cal esperar d'aquesta allau d'obres inèdites, que tiraris en orris tots els pessimismes sobre la producció dels escriptors catalans de l'interior en aquesta deu anys de persecucions i de defeccions vergonyoses, pot donar-ne una idea el següent fragment d'una carta d'un literat, re-

buda fa pocs dies a Mèxic, i que diu això:

«...Ara no vaig gaire a l'Ateneu. Cada dia em fa més angúnia l'anar-hi. Fa un parell d'anys vaig contractar-hi algunes amistats, la majoria de les quals ara em són insuportables. Gratats una mica, no en surt res. Fixatintors amb aficions literàries. No parlen de res més que de novel·les que escriuen i que, naturalment, mai no publicaran. Són molt pintorescos, però sense cap interès. Fa uns dies que un d'aquests minyons va fer una lectura d'una obra de teatre que segons deia a rothom havia d'ésser una campanada i va resultar un barret de rialles per a tots el qui van escoltar-la. Va invitar fins i tot el crític de *Destino* —en Julio Coll— el qual, naturalment, va rebutjar-lo. Llavors l'autor i d'altres de la seva colla van escriure una carta molt pintoresca a en Coll. Un cop llegida (van fer-ne còpies i les repartiren profusament), ja no hi havia cap dubte que el crític tenia raó...»

El potin ens ha fet repassar la pila de *Destinos* que anem formant i, en efecte, en el número corresponent al 26 de febrer trobem un article de J. Coll intitolat *Las lecturas en el qual diu que s'ha encomanat una veritable febre de lectures en petit comitè* —i de vegades no tan petit— d'obres de teatre inèdites. Assegura que en el que portava de mes havia rebut més de set invitacions per a assistir a altres tantes lectures de comèdies noves. Explica la broma que els convidats fan a espulles de l'il·lús autor, el qual, engrascat amb el que llegeix, no s'adona de les bromes dels seus amics.

«Lo notable —diu— es que esos autores aseguran haber escrito una obra trascendente. Sólo se dignan enfrentarse con temas de una camística tremebunda, que es lo bueno; con problemas ingentes, de desmesurados, de exacto tamaño natural. Los diálogos los escriben con mayúsculas y cada frase pretende ser lapidaria. Y a fuer de frases lapidarias no consiguen otra cosa que un montón de ladrillos.»

I segueix així la crítica del teatre

Manufacturas Max Deep

MD

100/100 llana

De venda als grans establiments del centre

**ELS MILLORS
TEIXITS DE PUNT
EN SUËTERS,
JERSEIS
I JAQUETES
PER A SENYORA**

Anillo Circunvalación, 40

que ara s'estila, amb pretensions de renovació:

«En una de esas lecturas, y ante la aprobación de la concurrencia, me enteré del siguiente argumento: Una señora, viuda, ha controlado crecidas deudas con un desaprensivo señor que quiere cobrarse la cantidad no precisamente con dinero. Esta señora se pasa la comedia gritando que lo que ella quiere es vivir, vivir, y, a intervalos, sigue recordando la deuda que la atenaza. No llegamos a saber nunca cuánto debe, en dinero contante y sonante; pero eso, por lo visto, no tiene importancia. Entre los personajes hay un amigo doctor que se ofrece para salvarla de tan apurada situación, pero ella —meneando tristemente la cabeza— le responde que él no tiene suficiente dinero para ayudarla. (Posiblemente al autor no le interesaba cancelar tan pronto la deuda, puesto que aún quedaban dos actos por delante.) Sigue la comedia entre surrealismos oníricos y expresionismos sintéticos, hasta el tercer acto, que es cuando la hermana de la viuda comparece ante ella y le anuncia, con orgulloso desplante, que ha saldado ya por su cuenta y riesgo la deuda que tenían pendiente con el desaprensivo señor. (Como puede suponerse la ha salvado invitando al acreedor a que se hiciera el mismo el cobro.) Para acabar de arreglar las cosas, al final, cuando ya no hace maldita la falta, una vieja inválida que paseaba su carrito por la escena se quita la vida dejando como pago y señal una póliza de seguro de vida para que la cobren.

«Como puede verse, esos jóvenes y entusiastas autores no tienen ni idea de la realidad. Ellos aseguran que sólo quieren hacer lirismo, poesía, quimerismo alrivo, fantasía mágica, leyenda oriental o cuento tártaro. Desprecian la realidad, la simpática y fecunda realidad. Si en lugar de hacer un drama cabalístico intentar hacer simplemente una comedia, sabrían que una Casa de Seguros no pagará nunca una póliza por suicidio; y sabrían también que, para que la gente tepa a qué atenerse y el drama sea de verdad, es preciso que se sepa cuánto y en concepto

CONFITERIA

Sendra

(ABANS "MEYNIER")

PASTISSERIA

Tortells i Braços de gitano de crema, cabell d'àngel, nata i massapà :: Ensaimades, Lioneses, Sares, etc. :: Especialitat en Pastissos «Exposició», de nata gelada

Una crida telefònica pel núm. 35-60-76 i seran servits exquisidament

Av. Alvaro Obregón, 138, i Jalapa, 110
Sucursal: Av. Insurgentes, 343
MEXIC, D. F.

de qué debe la protagonista. No puede montarse una comedia sobre una deuda sin que el público llegue a saber nunca la cantidad exacta. Como puede comprenderse, si sólo se trata de dos mil pesetas no hay drama; el amigo doctor se las puede prestar siempre. Si debe un millón, el drama si es apoteósico.

«En otra de las lecturas, el autor terminaba su comedia así: "Y entonces el personaje Fulano y la figura Menagana aparecen por el foro y llegan al centro del escenario. Al llegar aquí, se confunden los dos entre sí y se transforman en un solo personaje. Antes de llegar al lado izquierdo, desaparecen volatilizados." Sintiendo mucho, por muy poético que sea y por muy original que parezca este truco en el papel, no hay forma humana de darle caracteres de verosimilitud. Los personajes son actores, y, por muy acostumbrados que estén a viajar en tranvía, no creo que puedan conseguir nunca este fenómeno. Si esto fuera posible, yo trataría de fundirme con un millonario.

«Cierto que no hay teatro bueno. Pero de eso a creer que todo cuanto se hace en la alegre y catácumbica clandestinidad de una lectura es bueno, va un trecho enorme, insuperablemente cómico. Y conste que yo admito profundamente el esfuerzo de esos muchachos, y me propongo asistir a cuantas lecturas sea

invitado, pero la formalidad es la formalidad. Una lectura es una cosa muy seria. Leer una obra a dos o tres amigos, pase. Pero reunir incluso a desconocidos, obliga a que la obra sea, no buena, sino superior. Y para salir al paso de esa plaga he vulntrado expreso una de las más elementales leyes de la discreción, para intentar dar un ejemplo general de sus peligrosas incursiones en el ridículo.

«Que no se diga de nosotros que en este país sólo se vive de ilusiones.»

NOTICIAS

El dia 28 del corrent mes de maig s'haurà celebrat al teatre de l'Orfeó Gracienc una vetllada d'homenatge a la memòria del qui fou durant molts anys l'animador dels espectacles escènics d'aquella entitat, en Josep Claramunt. L'obra que hi havia anunciada és la comèdia dramàtica d'Avellà Artis La sagrada família.

CURSOS I CONFERÈNCIES

Els dies 23, 25 i 27 del corrent mes de maig ha donat a l'Ateneo Español de México un curs de tres lliçons de filosofia sobre el passat, el present i l'esdevenidor d'Espanya, el doctor Eduard Nicol. L'encarregat general del curs era El pensamiento político español.

Per al dia 9 del vinent mes de juny hi havia anunciada a l'Institut d'Intercanvi Cultural Mexicano-Rus, de la ciutat de México, una conferència a càrrec de Jordi Aymami sobre el tema El problema de las nacionalidades.

Ens arriba de Liverpool la notícia falaguera que en la Universitat d'aquella ciutat anglesa es donen classes de català i que suara ha acabat el primer dels tres cursos que han estat previstos. Tant aquest com el següent, que començarà el pròxim mes d'octubre, han estat confiats al jove poeta Joan Triadó, ex-professor de llengües orientals a Barcelona. Aquesta notícia aclareix la confusió

PROPORCIONEM REPÒS als VOSTRES ULLS
PUNTUALITAT - EXACTITUD - ECONOMIA

ÒPTICA LÓPEZ

LOPEZ, 157D Tel. 36-09-42 MEXIC, D. F.

ATENCIÓN A LES RECÈPTES DELS OCULISTES
ULLERES I CRISTALLS DE TOTES MENES

REPRESENTACIONS

COMERCIAL
ESPRESATE

TOMÀS ESPRESATE PONS

Venustiano Carranza, 63, desp. 622
Telèfon 12-21-24
MÈXIC, D. F.

Whisky escocès

**Campbell's
Perfection**

(ENVASAT D'ORIGEN)

Representants exclusius:

**International
Mercantile Co., S. A.**

Av. 16 Septiembre, núm. 39,
desp. 401

Tel. Mex. 35-72-10

MÈXIC, D. F.

MAGATZEM DE FUSTA

SAN LUIS

Construcció
d'estructures
de fusta i sotres

BIGUES · CINTRA

Ciprés, 354
ERIC. 16-46-24 MEX. 38-16-15
Mèxic, D.F.

en què van incórrer els qui des de Catalunya ens innovaren la marxa de Triadú a Anglaterra, suposant-lo a Oxford gaudint d'una beca. La realitat és que el director d'Ariel, l'excel·lent revista que sortia a casa nostra en la clandestinitat, va ser invitat, acompanyant-li la invitació del contracte corresponent, a donar a la Universitat de Liverpool els cursos dels quals fem esment, i el qual convingué acceptat a mans besades.

§ El doctor Santiago Pi-Sunyer, professor a la Universitat de Cochabamba (Bolívia), ha donat una conferència a l'Institut de Fisiologia de la Facultat de Medicina, de Buenos Aires, sobre el tema: *Aportación personal a la Fisiología Secretora del estómago y del riñón.*

§ La Secció de Cultura del Casal de Catalunya, de Buenos Aires, ha iniciat uns cursos d'idioma anglès, per als socis i els seus familiars. En curs d'organització, en té un d'ensenyament artístic, a carrer de Laura Ros, i un de català, a cura de Francesc Arnó.

§ El Casal de Catalunya, de París, organitzà una conferència commemorant la data del 14 d'abril, la qual anà a càrrec del senyor R. Nogués i Biset. L'acte es celebrà al local del *Mouvement de Libération Nationale* i acabà amb unes paraules del president de l'entitat organitzadora, senyor Camps, evocadores del moment de la proclamació de la República catalana, l'any 1931.

§ A l'Institut d'Urologia, de Barcelona, s'ha celebrat un denominat *Concurso anual monográfico para postgraduados*, dins el qual ha donat un curs d'especialització d'Urologia el matge català A. Puigvert. Hi teoritzaren, ultra el famós uròleg, els doctors Cols, Moya, Masoliver i Mascaró, catalans; R. Couvelaire, francès, i De la Peña, madrileny.

§ Ha donat una conferència a l'Institut Britànic, de Barcelona, la jove doctora Coromines Vigneaux, tractant de les *Child Guidance Clinics*, institució popularíssima a Anglaterra, en la qual es practica el tractament de psicoteràpia infantil.

COL·LABORACIONISME

§ Josep M. Pi-Sunyer ha donat una conferència a l'Aula Magna, de Barcelona, sobre *El tablón de edictos.*

§ Vicenç Soler de Sojo ha dissertat sobre *Liquidación de la avería común* dins un curs de Dret marítim que es dona en un organisme oficial del Estado.

§ A l'Institut de Estudios Hispánicos, de Barcelona, un senyor Ramon Viladas ha explicat una *Visión política de la España que ha sido y de la España que queremos.*

§ A. Duran i Samper ha donat una conferència al Col·legi Oficial d'Aparelladors, de Barcelona, parlant de la *Grandeta y miseria de la calle de Montcada.*

LA MUSICA
I ELS MUSICS

§ Amb motiu de l'aniversari de la mort del músic Ricard Vinyes, s'ha celebrat a Lleida un acte recordatori. L'Ajuntament i els directius de les entitats de tipus cultural han portat col·lectivament una corona a la tomba d'aquell excel·lent artista.

§ El dia primer del mes actual va tenir lloc al Palau de la Música Catalana un Festival Beethoven, en el qual foren interpretades *Fidelio* i la *Novena Simfonia* pels orfeons *Laudate, Sant Esteve, Montserrat C.C.* i *Nostra Dona de Montserrat*, acompanyats per l'orquestra del primer, sota la direcció del mestre Angel Colomer. Actuaren de solistes, entre altres de forasters, Concepció Callao, Bartomeu Bardagi, Lluís Corbella i Ermini Esquerria.

§ El dia 16 de maig s'inaugurà al Liceu la temporada de ballet, a càrrec del *Gran Ballet de Montecarlo*. Entre les obres que projecta estrenar, hi ha *Tristán el loco*, ballet escrit (?) i decorat i vestit per Salvador Dalí, amb música fragmentària de Tristán i Isolda, de Wagner.

§ El dia 14 dels corrents mes de maig, l'Orfeó Català, de Barcelona, sota la direcció del mestre Lluís M. Millet, donà un concert al Palau de la Música Catalana, executant diverses obres catalanes del seu repertori, uns fragments del poema *Elias*, de Mendelssohn, i estrenant *La noia de l'Empordà*, del mestre Joan Llongueres, i *Dues cançons en estil valencià*, de E. L. Chavarrí.

§ La violinista Mercè Serrat, acompanyada al piano per Lluís Guiu, donà el dia 15 un concert al Palau de la Música Catalana, organitzat per l'Associació de Cultura Musical.

§ El dia 22, i també al Palau de la Música Catalana, l'Orquestra Municipal de Barcelona, dirigida pel mestre Toldrà, donà un concert-homenatge al mestre Joan Lamote de Grignon, interpretant el seu quadre simfònic *Andalucía*. Un homenatge purament comercial; paix que el millor que li podien haver retut en Toldrà i els seus músics era anar a l'enterrament de l'homenajat, uniformats i preparats per a donar a l'acte la màxima solemnitat que li corresponia, tant si els ho permetien com no. Però, és clar, allí no hi havia taquilla... I l'Ajuntament també té en compte aquest detall, a l'hora de donar permisos perquè els seus músics toquin.

§ Ha estat a Sud-Amèrica —Xile, Uruguai, Argentina—, el popularíssim mestre Xavier Cugat, al davant de la seva orquestra. Raons de tipus sindical no li han permès actuar a Buenos Aires, on es proposava fer una temporada llarga. Al seu pas per Montevideo, els socis del Casal Català li oferiren una recepció, oportunitat que Xavier Cugat va aprofitar per palesar el seu sentiment ca-

E. DE NEIRA
OCULISTA

ha traslladat el seu
consultori al carrer de

Gènova, 8 - Tel. 11-10-62
MEXIC, D. F.

malanec, del qual li plau fer ostentació sempre que pot.

§ La Convenció de Rotaris reunida a Puebla, oferí al nostre Orfeó Català un magnífic pergami com a record de la seva actuació a l'esmentada ciutat, on, sota la direcció del mestre Costa-Horts, l'Orfeó oferí un recital de cançons catalanes.

§ La cèlebre cobla La Principal de la Bisbal, una de les més notables de l'època d'or de Catalunya, reconstituïda i aureolada del seu prestigi d'antany, ha donat un festival musical al Palmarium, de Perpinyà, executant obres de concert i sardanes.

§ A Vilanova i la Geltrú ha sorgit un prodigi musical: una nena de set anys, de nom Leonora Milà Romero, de la qual es diu que el març de l'any passat, sense tenir cap noció de música, va asseure's davant un piano i va improvisar una curta composició. Els seus pares no van fer-ne cap cas, però dies després van adonar-se que les coses que la criatura teclava tenien un perfecte contingut melòdic. Llavors van parlar-ne amb persones enteses, les quals descobriren les dots excepcionals de la nena i van aconsellar que cuita-corrents se li fes estudiar música, amb la seguretat que a no tardar gaire es convertiria en una mina d'or. I en efecte, diuen que ara ja toca Mozart, Bach i Schumann amb la mateixa senillesa que tocaria La vaca lechera.

ELS ESPORTS

§ Sense afegir-hi gaires comentaris, perquè la cosa es comenta sola, reproduïm de la secció esportiva de La Vanguardia Española del 14 de maig: «El hockey sigue inefable. Todo un campeonato nacional de segunda categoría había sido asignado a nuestra región, en uno de cuyos terrenos de juego —el de Rubí— debía desarrollarse, según unas instrucciones que se recibieron, con orden de juegos incluido; pero... pocas horas después, un telegrama trasladaba la competición a Murcia, por lo que los dos clubs catalanes participantes, y algún otro presunto, renunciaron al torneo y quitó el título, por considerarlo largo, costoso e impropio el desplazamiento. Y fué un equipo de Murcia el que en La Condomina se adjudicó el título nacional de hockey de segunda cate-

goria, al vencer en la final a otro de aquellas latitudes, el Mongo, de Alicante. El Junior-Madrid, fué el tercero y el Atlético madrileño hubo de conformarse con el cuarto y último puesto.» Tan bé que els hi prepararen i no saberen aprofitar-se'n!

§ Seguim copiant de la mateixa Vanguardia: «La manifestación motorista del pasado domingo en Montjuic, que alcanzó categoría de auténtico Gran Premio por el número de concursantes, la calidad de la participación extranjera y las marcas logradas, sólo se tituló IV Premio Internacional de Barcelona... y se prescindió del adjetivo «Gran», porque la reglamentación de la F.I.C.M. sólo otorga un «Gran» premio anual a cada nación. En Madrid anuncian ya su Gran Premio, aunque nosotros tenemos entendido que el único Gran Premio de este año de España, corresponde organizarlo a San Sebastián.» Estem segurs que el «Gran Premio» es correrà a Madrid, a desgrat que la cursa motorista de Barcelona fos digna d'aquest adjectiu i que per dret propi correspongui enguany a San Sebastián. Les reglamentacions oficials de les Federacions només compten per als clubs de província, a l'Espanya franquista.

§ Una cosa semblant passa en el futbol. Però a desgrat d'aquest descaent favoritisme, els títols esportius es queden a les províncies. La Federació va dir, fa alguns mesos, que en endavant tots els partits internacionals es celebrarien a Madrid, dado el poco aliento que reciben del público catalán los jugadores del equipo nacional. La Federació va descuidar-se de dir que, a desgrat de les famoses individualitats amb què compta el Barcelona, molt superiors a alguns dels seleccionats, no figurava a la selecció cap jugador català. I això no s'havia vist mai. Sempre que es jugava un partit internacional a Madrid, a Bilbao, a València, etc., es tenia l'atenció de fer figurar a l'equip alguna o algunes de les figures locals. Però ara les coses han canviat i per això la gent se'n desentén.

§ Com a nota final d'aquestes impressions, volem remarcar que així com fou rebut amb enorme entusiasme pels aficionats barcelonins la victòria del Barcelona al Campionat de Lliga, l'eliminació del club blaugranat del torneig de Copa no ha causat cap disgust. Més aviat gosàriem dir que el públic català va treure's un pes del damunt. La Copa —que sempre és donada pel Cap d'Estat— és la Copa del Generalísimo des de l'any 40. I el Barça tot i tenir bons equips —com ho demostra el fet d'haver guanyat tres Campionats de Lliga— no ha arribat cap any a guanyar-la. I, cosa significativa: mentre els anys que s'ha perdut el Campionat de Lliga hi han hagut discussions i disgustos i queixes, en deu anys de no guanyar la Copa ningú no ha protestat.

MAVER, S.A.

Distribuidors autorizats
de la KODAK
REVELATS EN 24 HORES

Alvaro Obregón, 118
Mèxic, D. F.
(Davant el Cinema Balmori)

Queviures
La Catalana

EMBOTITS
CARNS FREDES
FRUITES
I LLEGUMS
ESPECIALITAT
EN VINS I LICORS

Refrigeració elèctrica

Servei ràpid a domicili

NEWTON, 136
MEXIC, D. F.

Tel. 11-22-40 i 35-24-32

L'ECONOMIA ULTRADIRIGIDA

Amb molt de retard ens arriba d'Europa un voluminós paquet contenint retalls de *Prensa especializada*, els quals constitueixen una crua crítica de la situació econòmica creada a Espanya per l'administració franquista. Com que les falles que s'hi remarquen no han estat pas corregides, ans augmentades, creiem que els lectors de L.N.R. veurán amb gust que reproduïm, una mica a l'atour, alguns dels esmentats retalls, en la impossibilitat de poder-los reproduir íntegrament a causa de la seva llarguíssima extensió.

ELS EXPORTADORS I L'ACORD FRANCO-ESPANYOL

L'acord comercial i financer franco-espanyol signat el mes de maig d'enguany [1948] ha iniciat el restabliment de les relacions econòmiques, per molt temps interrompudes, entre Espanya i França. Des d'aquest punt de vista ha estat acollit satisfactoriament. Però des del punt de vista pràctic, un gran nombre d'exportadors francesos, especialment els industrials d'articles de luxe, comencen a sentir-se menys entusiasmats dels seus resultats. Els comerciants parisiens han pogut obtenir de Madrid contingents molt reduïts per a determinats articles, i molta producció clàssica de l'exportació francesa han estat totalment eliminats de les llistes de contingents. Aqueix acord no preveu l'exportació de perfums, articles de pell, guants, cristall, joies i altres de luxe. Tampoc, però, no preveu l'exportació de bicicletes, vidres, coberts, etc. És cert que el tractat conté un apartat amb el nom de Diversos, el qual té assignat un crèdit de 500 milions; però aquesta xifra resulta insignificant si es considera el nombre d'industrials obligats a sol·licitar autoritzacions d'exportació compreses en aquest capítol, per manca de contingents específics a favor dels seus articles.

Precisament el fet de no tenir fixat un contingent, representa un fort desavantatge per a l'exportador. Especialment en el cas del mercat espanyol, el qual és necessari reconquistar després d'una total interrupció de relacions comercials, per espai d'alguns anys. Aquesta reconquesta no és possible de realitzar-se

si no es poden admetre ordres en ferm i no es pot garantir el seu ràpid lliurament. L'exportador que s'ha trobat sense contingents i ha de sol·licitar una llicència a càrrec de l'apartat de Diversos, no té cap garantia d'obtenir l'autorització. I en el cas més favorable, els tràmits a seguir són tan llargs, que els negocis perden tota possibilitat de reeixir.»

(L'Economie; París)

UNA ULLADA A L'ALTRE COSTAT D'UNA FRONTERA OBERTA DE NOU

Fa ja mesos que foren represes les relacions comercials i financeres entre França i Espanya. És convenient i útil, ara, precisar l'estat en el qual hem trobat el mercat espanyol i quin és la situació econòmica i financer de la península ibèrica.

La conjuntura present de l'economia espanyola es caracteritza per un estancament gairebé total de la producció, mentre resten insatisfetes moltes i importants necessitats.

En el curs dels deu anys darrers, la població de la Península ha augmentat en dos milions i mig d'habitants, amb tendència a concentrar-se a les ciutats. L'espanyol aspira a un nivell de vida superior, però la insuficiència de la producció no li permet d'arribar-hi. Aquesta situació és deguda, en gran part, a la insuficiència de fonts d'energia, manca d'acer i pobres mitjans de transport.

Les fonts d'energia són tan escasses perquè els falta carbó, força elèctrica i carburants líquids. Tampoc no disposen de mà d'obra per a emprendre noves construccions, especialment en èpoques de collita. La pujada de preus dels productes dificulta el regular lliurament dels materials de construcció. Aquesta circumstància i la impossibilitat d'obtenir llicències d'importació, per manca de divises, per a materials d'excavació, transports mecànics i elèctrics, etc., fan gairebé impossible la instal·lació de noves centrals elèctriques. La falta de carburants ha obligat a prohibir la circulació dels automòbils particulars tres dies cada setmana. Ni la producció de ferro i d'acer, i, en general, la metal·lúrgica, ni la tèxtil, ni la química, les quals són indústries bàsi-

ques, no són suficients per a cobrir les necessitats del consum interior. La producció de mineral de ferro ha baixat de 212 milions de tones el 1938, a 197 el 1946; la de plom, de 2.65 milions, a 2.52 milions en el mateix període. La de fundició ha pujat de 36.9 a 40.9 milions de tones; i la de llengots, de 47.8 a 49.6. Però en general, des del 1943 s'observa una accentuada disminució en la producció siderúrgica, la qual agreuja aquesta indústria. L'any 1929 es produïen un milió de tones d'acer, mentre que l'any 1947 no se'n produï més que la meitat. Aquesta deficient producció té per conseqüència la manca de material mòbil de ferrocarril. El tràfic ferroviari ha disminuït extraordinàriament, i l'any 47 tan sols s'han transportat 4.400 milions de tones de mercaderies. La producció agrícola està, en conjunt, estacionària. No disposa dels fertilitzants necessaris, ni de llavors ni de maquinària, ni de bèsties de càrrega.

A finals del 47 el nivell dels preus a l'engròs era tres vegades superior al del 1939; i l'índex del cost de la vida, prenent per base 100 el del 1936, havia arribat als 428 a finals del 47, i per a l'alimentació encaixà els 580.

Els tècnics discuteixen si les causes d'aquest augment provenen de l'inflació dels mitjans de pagament o de l'escassetat dels béns disponibles. És clar que, en resum, l'oferta està molt per dessota de la demanda, i que l'índex de vida no té cap alça a Espanya, almenys per a una gran majoria de la població.

Com passa en la majoria dels països europeus, a Espanya l'alça de preus i la inflació són dos fenòmens que s'influencien mútuament. Els mitjans de pagament han crescut de manera extraordinària. L'any 1935 Espanya tenia una circulació fiduciària de 4.837 milions. El 1947, a les darreries de setembre, havia pujat a 23.886 milions. Aquesta inflació ha estat més accentuada en el curs dels anys 1945 i 46, quan l'import de la circulació monetària, el dels comptes corrents de bancs d'emissió i els de la banca privada va passar de 42.435 milions a 51.913 milions.

Mesos enters la crisi del mercat financer fou posada de manifest per les dificultats que tenien les noves emissions per a plaçar-se en aqueix mercat. Els bancs foren assaltats per periclionaris de crèdits, als quals no van poder atendre amb els seus propis mitjans i els calgué demanar l'ajut a la banca d'emissió, la qual a finals de setembre havia deixat, en qualitat de préstecs amb garantia, la suma de 5.748 milions de pessetes, contra gairebé mil milions un any abans. El Govern ha dictat una sèrie de mesures per a combatre aquesta inflació, en la creença que l'especulació és la responsable de la manca de capitals. La darrera mesura restringint els crèdits ha es-

LA MEDICO FARMACEUTICA, S. de R. L.

CLINICA **SANATORI** RAIGS X

Eric. 28-87-28

Guadalquivir, 78

Mex. L-25-98

MEXIC, D. F.

tar molt mal acollida en els medis financers. Sembla que, de fet, l'origen del mal financer que afligeix Espanya prové de les extraordinàries despeses governamentals, creades per la ingerència de l'Estat en tots els dominis. I que la situació econòmica de la Península no millorarà ni amb les restriccions dels crèdits ni amb la reducció de la circulació monetària, sinó amb una reducció massiva i enèrgica de les despeses de l'Estat.

La balança comercial d'Espanya, que s'havia equilibrat l'any 1945, s'ha desequilibrat extraordinàriament en

els darrers mesos del 1947. Pels volts del juliol d'aquell any, les importacions foren de 106.1 milions i les exportacions de 77.9 milions.

Encara que les tendències autàrquiques siguin a Espanya molt accentuades, és un fet que el país depèn econòmicament, en gran manera, de l'exterior. Per altra banda, el canvi tan elevat de la pesseta ha perjudicat notablement les exportacions espanyoles. Espanya no té dòlars, ni francs suïssos, ni lliures esterlines per a finançar les seves importacions.

(L'Economie; París)

NOTICIARI GENERAL DE L'INTERIOR

§ La Delegación Provincial de Abastecimientos de Madrid, on diuen que la vida és més barata que a Barcelona, ha publicat la següent llista d'articles intervinguts i preus oficials que regiran per al mes de maig: Oli, 8.40 ptes. litre; mongetes corrents, 7 ptes. quilo; arròs, 3.50; bacallà, 11.50; cafè, 38.50; succedanis del cafè, 14.45; xocolata familiar, 11; cítrons, 7.50; farina d'arròs, 6.50; farina de blat (subministre infantil), 3.80; sabó comú, 50%, 6; llet condensada, 5.75 el por; llet de vaca: a la capital i els pobles de més de 15.000 habitants, 2.40 ptes. litre; llençilles, 5.50 ptes. quilo; pa: especial i de primera categoria, 0.50 racció; segona categoria, 0.55.

§ L'Ajuntament de Barcelona ha pres l'acord de donar els noms de Josep M. Sert, Apelles Mestres, Enric Clusadó i Salvador Alarma, a tants altres carrers de la ciutat.

§ En la mateixa reunió municipal va prendre's l'acord de subvencionar amb 25.000 pessetes la Real Academia de Ciencias y Artes, «para el mantenimiento del Observatorio Fabra, facultando al teniente de Alcalde delegado de Cultura para que estudie la forma en que debería establecerse la colaboración de dicha Real Academia para el mantenimiento y mejora de tan importante centro científico.» El qui ens dona la notícia fa aquest comentari: «Aquest inesperat interès de l'Ajuntament per l'existència i millor funcionament de l'Observatori Fabra, resulta ben grotesc. Fa cosa de mig any que visitarem una vegada més l'Observatori, en companyia d'uns amics. Fòrem orientats per un conegut meteoròleg, el qual va contar-nos les mil vicissituds passades per l'Observatori durant aquests darrers anys i la vida precària que porta aquesta institució científica, davant la indiferència general dels qui aparenten ésser puntals de la ciència i la cultura. Va explicar-nos que havien estat totalment destruïts els arxius científics del Servei Meteorològic de Catalunya, els quals eren el testimoni de tota la labor del doctor Fontserè i d'altres eminents científics de la nostra terra, dedicats a la Meteorologia...» El comentari té una

relació directa, pel que sembla, amb l'article del nostre company Santaló i Sors en el número anterior de L.N.R.

§ Potser com una manifestació d'enyorament d'èpoques més benèvols, el dia 11 de juny s'inaugurarà als salons del Foment del Treball Nacional una Exposició retrospectiva de la Indústria Tèxtil. Durant els dies que romandrà oberta, es donarà un cicle de conferències relacionades amb la història de la fabricació de teixits en general, a càrrec de persones enteses en el ram.

§ Una altra exposició que s'ha celebrat a Barcelona, i que va durar del 10 al 20 de maig, era de creus antigues i modernes, en la qual figuraven peces d'orfebreria, pintura i escultura. Va tenir lloc al Foment de les Arts Decoratives.

§ Ha estat nomenat president de la Diputació Provincial de Barcelona el senyor Joaquim Buixó Abaigar, en substitució del senyor Antoni Maria Llopis.

§ El conegut floricultor Antoni Dot ha obtingut el primer premi en el concurs i exposició de roses d'enguany.

§ L'escamoteig i la prestidigitació han arrelat tant, en totes les seves múltiples varietats, d'ençà del triomf de los nacionales, que ara ja s'ha cregut necessari organitzar el Primer Congreso Nacional del Ilusionismo, el qual estava anunciat per als dies 26 al 29 del corrent, a Barcelona. Es donava per segur que hi prendrien part els més famosos prestidigitadors internacionals i que cap de les ponències que presentarien no podria superar tècnicament els trucs

que la gent del país practica per tal de sobreviure.

§ L'Ateneu Barcelonès ha vist augmentada fins a 50.000 pessetes la subvenció de 12.000 que fins ara tenia, provinent de l'Ajuntament de la ciutat.

§ Després del discurs de Franco a les Cortes comentant la negativa de l'assemblea general de les NN.UU. a la represa de les relacions diplomàtiques amb Espanya, uns grups de galifardeus pertanyents a Falange es dedicaren a apedregar els cinemes de Madrid i Barcelona en els quals es projectava la pel·lícula Arc de Triomf, semblava que suficientment retallada per a no ofendre els falangistes amb el paper ridícul que fan uns seus correfligionaris en aquell film, com el fan en la novel·la de Remarque d'on és tret la pel·lícula. Per a evitar que els cinemes fossin assaltats, la projecció d'Arc de Triomf va suspendre's a l'acte, quan tot just havia arribat al segon rotlle.

§ Per bé que els lectors de L.N.R. deuen saber-ho a bastament, per haver-ho publicat tota la Premsa del món, llevat de l'espanyola, volem que quedi registrat el fet que el dia de la reunió de l'assemblea general de l'O.N.U., en la qual tornava a debatre's el cas d'Espanya, van esclatar, amb cosa d'un quart o mitja hora de diferència l'una a l'altra, sengles bombes als consolatats que Bolívia, Perú i Brasil —països els quals recolaven Franco en el si de la O.N.U.— tenen a Barcelona.

§ En ple deliri de grandesa, l'Ajuntament de Barcelona projecta la celebració d'una tercera Exposició Internacional. Sobre el fet, Joan Ramon Masoliver ha recordat, en un article aparegut a La Vanguardia Española el dia primer del corrent, que en l'actualitat els barcelonins encara paguen els deutes que va deixar la de l'any 1929, particularment en el ram dels espectacles. Un paràgraf de l'al·ludit article diu això: «Bien está, pues, el anuncio de la futura Exposición. No deseamos otra cosa. Pero no estaría de más que, en el interin, se hiciera un equitativo reajuste de tanto y tanto gravámen que hacen que los barceloneses todos no podamos ir a los espectáculos de referencia sin el riesgo de saltar la cena o quedarnos sin zapatos.»

§ Del 30 de maig al 5 de juny tin-

*Quan el sistema elèctric
del vostre cotxe no marxi
com cal...*

JOAN DOMINGO
BATERIES 'RÈCORD'

Av. Nouer León, 90 - (Col. Hipòdrom)

dran lloc a Vic, amb assistència del caudillo, les festes de clausura del centenari de Balma. Entre els actes anunciats figura un Congrés d'Apologètica, un concurs fotogràfic i un de sardanen.

V A R I A

¶ El dia 16 d'aquest mes de maig, en ocasió del sopar mensual que celebren els metges catalans residents a Mèxic, es tribuà un homenatge cordialíssim a la doctora Josephine Doroty Collier, reputada com un dels millors otorinolaringòlegs del món, profesora a la Universitat de Londres i entusiasta catalanòfila. Presidí l'acte el doctor Antoni Peyri, president de l'agrupació formada pels Metges Catalans, i s'asseguraren al costat de la metgessa homenajada la senyora de Peyri, el doctor Rafael Trueta i la seva esposa i el doctor Espinassa. Ocupaven les altres taules els doctors Folch i Pi, Roig, Puig Garí, Paniello, Parés, Rallo Tomàs, Armendares, Franco, Neira, Pinyol, César Pi-Sunyer, Dutrem, Gispert, Bonet i alguns d'altres, molts d'ells acompanyats de les respectives esposes. En representació de la Institució de Cultura Catalana —de la qual formen part els Metges Catalans— assistiren els senyors J. Roure-Torrent i Antoni Soler i Torné. També hi havia el qui fou diputat del Parlament de Catalunya, senyor Antoni Dot. El president de l'Orfeó Català, senyor Enric Calafell, excusà la seva presència, bo i adherint-se a l'acte en nom de la vella entitat dels catalans de Mèxic. A l'hora dels brindis, el doctor Rafael Trueta presentà la il·lustre metgessa anglesa i remarcà la valuosa obra que realitzà, als principis de l'expatriació, a profit dels seus col·legues catalans, a molts dels quals aconseguí treure, per la seva influència i la seva activitat, de camps de concentració francesos. El doctor Peyri li adreçà en nom dels presents una afectuosa salutació i elogià la seva labor científica i humanitària, exaltant la seva catalanòfilia. Aprofità el moment per a resumir la tasca que porten feta corporativament els Metges Catalans de Mèxic i innovà

alguns dels projectes que tenen en vies de realització, sota els auspicis de la Institució de Cultura Catalana, del consell directiu de la qual forma part el doctor Peyri en representació dels seus col·legues. Les paraules del doctor Peyri obtingueren l'aprovació unànime dels seus companys. Per a cloure l'acte, la doctora Collier pronuncià, en català, unes paraules de regreïament, molt sentides.

¶ Sabem que l'Orfeó Català de Mèxic ha decidit emprendre una tasca de molts anys esperada: la confecció d'un cens de catalans residents a la República Mexicana, al marge de qualsevol interès polític, comercial o social; simplement al servei de la col·lectivitat catalana. Hom està fent els preparatius per a iniciar els treballs, i a nosaltres no ens resta més que demanar a tots els catalans, siguin d'on siguin i pensin com pensin, que vulguin accedir a la col·laboració que els serà demanada.

¶ Amb motiu de la intervenció de Mr. Norman Makin, ambaixador d'Àustràlia als E.E.U.U. i delegat del seu país a l'O.N.U., en el debat darrer sobre la qüestió franquista, en el qual el senyor Makin tingué una intervenció principal i molt coratjosa, el nostre amic J. Ventura Sureda, resident a Nova York, li adreçà una carta de felicitació, subratllant la frase del representant australià a l'assemblea general de les N.U.U.: «Els qui són contra Franco de patula, cal que ho siguin també amb el seu vot». La carta de l'amic Ventura Sureda, la qual interpreta indiscutiblement el sentiment de tots els catalans, ha rebut una amable resposta de Mr. Makin.

¶ Comunitat Catalana, de Mèxic, celebrà amb un sopar, en un cèntric restaurant, la commemoració de la proclamació de la República catalana, el 14 d'abril del 1931. Un grup de patriotes s'asseguraren al voltant de la taula presidencial, en la qual hi havia els dirigents de Comunitat Catalana acompanyats dels presidents de l'Orfeó Català, Enric Calafell, i de la Institució de Cultura Catalana, Avel·lí Arrís. També hi ha-

Antoni Vilalta Vidal

ADVOCAT

BOLIVAR, 21 - Desp. 201

Edifici «San Francisco»

Tel. 35-43-34

(De 11 a 1 i de 5 a 7)

MÈXIC, D. F.

via el president honorari de l'Orfeó, Enric Botey. Als postres, Josep M. Francès, en un parlament concís, sobri, glossà la data que es commemorava i donà les gràcies als assistents, en nom de Comunitat Catalana, del consell directiu de la qual és secretari.

¶ L'Orfeó Català de Mèxic anuncia per al dia 25 de juny una festa de revetlla de Sant Joan a l'estil de les de la nostra terra. També se'n diu que les obres de construcció de la gran sala d'actes de l'esmentada entitat, van a començar immediatament. Per altra part es fan els preparatius per tal de donar sessions setmanals de cinema.

¶ A la capital mexicana ha estat estrenada una pel·lícula feta al país, inspirada en la novel·la *Lola Casanova*, de l'autor indígena Francisco Rojo González. L'obra està basada en un fet històric, la protagonista del qual fou una filla de català. Amb un lleu excés d'escrupolositat, els productors del film elegiren per a la seva interpretació una actriu descendent de catalans, de nom Mercè Barba, coneguda pel públic amb el de Meche (diminutiu mexicà de Mercè) Barba.

¶ El Centre Català de Catacas (Venezuela) ha elegit la següent junta directiva: Simó Piera, president; Ramon Farrerons, vice-president; Josep Soler, secretari general; Antoni Trias, secretari d'actes; Antoni Santmartí; tesorera; Ramon Riera, Antoni Ribas, Felix Ridaura i Vicenç Lleva, vocals.

¶ Comunitat Catalana de Colòmbia ha reeligit, per aclamació, el seu consell directiu per a l'exercici de l'any 1949, el qual, com ja anunciarem en donar compte de l'elecció de l'any passat, formen els senyors doctor Antoni Trias i Pujol, president; Miquel Fornaguera i Ramon, vice-president; F. de S. Aguiló, secretari general; Lluís Vicens, tesorera, i Lluís Salat, bibliotecari.

¶ També el Casal de Catalunya, de Buenos Aires, ens innova la constitució del seu nou consell directiu, el qual ha quedat format de la següent manera: Valentí Jordana, president; Isidre P. Palmada, vice-president; Lluís Roig i Segura, secretari; Fermí Folguera, pro-secretari; Antoni Masip, tesorera; Josep Miró, pro-tesorera; Lluís Vila, bibliotecari; vocals: Felip Forn, Ricard Llobrea, Felip Forrer i Lluís Pinós.

LA NOSTRA REVISTA

S'IMPRIMEIX EN PAPER
SUBMINISTRAT PER

PAPEL-MEX, S. A.

Ayuntamiento, 112

MEXIC, D. F.

SERVEI DE LLIBRERIA *d'Edicions Catalònia*

Río de la Plata, 17 (Colònia Cuauhtémoc) - Tel. 28-57-48 - MÈXIC, D. F.

La llista següent tan sols registra algunes de les moltes obres que tenim en existència, originals d'autors catalans o d'interès general per als nostres lectors. A més de les anunciades, servirem les que ens siguin sol·licitades, editades a Mèxic. També atendrem comandes de llibres d'escriptors catalans publicats en francès o anglès, a reserva de servir-los quan els respectius exemplars arribin al nostre dipòsit.

LLIBRES EN CATALÀ

COL·LECCIÓ VERDAGUER (Mèxic)

La collita tardana (poemes), per A. Rovira i Virgili \$ 10.—

BIBLIOTECA CATALANA (Mèxic)

Els catalans en la descoberta i colonització de Califòrnia, per J. Carner Ribalta \$ 10.—

El comte Arnau, per J. M. de Sagarra 4.—

L'estel sobre el mar, per Agustí Bartra Catalunya, símbol de llibertat, per Pere Foix 3.50

Mirèia, per Frederic Mistral (Trad. de Maria A. Salvà) 6.—

Gravat català al boix, per Pompeu Audouert 8.—

Terres d'Amèrica, per Josep M. Poblet 3.50

Els primers romàntics de llengua catalana, per J. Miquel i Vergès 3.50

La Nacionalitat Catalana, per E. Prat de la Riba 10.—

Diccionari ortogràfic abreujat, per Pompeu Fabra 2.—

Les principals faltes de Gramàtica, per Pompeu Fabra 1.50

Regiment de la cosa pública, per Estimenis 10.—

Llibre d'Avic i Amat, per Ramon Llull

Tots dos llibres (en rústica) 13.—

La conquesta de Mallorca (de la Crònica, de Jaume I)

El sonni, per Bernat Metge.

Poesies, per Ausiàs March. Tots tres llibres (en rústica) 15.—

AGRUPACIÓ PATRIÒTICA CATALANA (Xile)

Ruta d'Amèrica, per Domènec Guansé \$ 4.—

Les formes de la vida catalana, per J. Ferrater Mora 4.—

EDICIONS DEL AUTOR

Destins, per J. Cid i Mulet 6.—

Terra Nostre..., per Agustí Cabruja .. 5.—

Estatges de la Catalunya pininsenca, per Josep Torrenta, amb il·lustracions de Quèlus 5.—

El Camí de Catalunya, per B. Xuriguera 2.—

BIBLIOTECA SELECTA (Barcelona)

(Cada volum, enq. tela: \$ 8.50).

L'Atlàntida, per Jacint Verdaguer.

Canigó, per Jacint Verdaguer.

Montsierrat, per Jacint Verdaguer.

Del foc i del foc, per Carles Riba.

Pilar Prim, per Narcís Oller.

Montnegre, per Josep Roig i Raventós.

Del Born al Plata, per Santiago Rossinyol.

La parada, per Joaquim Ruyra.

Croquis Pirenencs, per J. Massó i Torrents.

Llibre dels Bons Anys, per J. M. López Picó.

L'ermità Maurici, per J. Roig i Raventós.

La Papallona, per Narcís Oller.

Entre Flamas, per Joaquim Ruyra.

El poble gris, per Santiago Rossinyol.

A l'ombra de Santa Maria del Mar, per Alexandre Plana.

Estances, per Carles Riba.

Pluja de Ros, per Joaquim Ruyra (2 volums).

EN CASTELLA

EDITORIALS DIVERSES

Cárdenas; in actuación, su país, per Pere Foix \$ 12.—

Vida y obra de Ramon Llull, per Joaquim Xirau 10.—

La idea del hambre, per Eduard Nicol 20.—

El poblamiento antiguo y la formación de los pueblos de España, pel Dr. P. Bosch-Gimpera 35.—

La Escenografía en el Teatro y en el Cine, per A. Artís-Gener 10.—

Misterio de Quauhaxuata, per Josep Carner 4.—

Vidas agitadas (esbozos biográficos), per Pere Foix 4.—

Morir el día (llibre de sonets), per J. M. Quiroga Pla. Edició de luxe, enq. holandesa, \$ 35.— Rústica 6.—

La ciudad de madera, per Agustí Cabruja 5.—

Instituciones políticas del antiguo Estado catalán, per L. Franquosa 4.—

Las formas de la vida catalana, per J. Ferrater Mora 4.—

La ruta incògnita, per J. Cid i Mulet 6.—

La ironía, la muerte y la admiración, per Josep Ferrater Mora 3.50

El general Prim en México, per José Loredo Aparició 4.—

SÈRIE «BARCELONA HISTÓRICA Y MONUMENTAL»

Monografies profusament il·lustrades, amb coberta en ollet, a tot color.

La fiesta del Corpus, per A. Duran i Sanpere, amb 32 làmines i cinc gravats dins el text \$ 7.—

La invasión napoleónica, per Frederic Catip, amb 32 làmines i tres gravats dins el text 7.—

El Gremio de los Maestros Zapateros, per A. Campmany i A. Duran i Sanpere, amb 16 làmines 5.—

El Archivo de la Corona de Aragón, per J. E. Martínez Ferranda, amb 32 làmines 7.—

La Iglesia de los Santos Justo y Pastor, per F. P. Verrié, amb un plànol i 32 làmines 7.—

Un siglo de modas barcelonesas, per Manuel Rocamora, amb 32 làmines i cinc gravats dins el text 7.—

IMPORTANT.—Totes les comandes de Mèxic-citant seran servides a domicili, acompanyades del corresponent rebut. Les de l'exterior de la República es faran a remessa, augmentant \$ 0.50 per despeses. Les de l'exterior han de venir acompanyades de rec. bancari per la totalitat del seu import, a ones d'Edicions Catalònia, i seran expedides immediatament, certificades, sense que ens fem responsables de pèrdues o retards per culpa dels correus.

COL·LECCIÓ CATALÒNIA

EDCIONS CATALÒNIA, de Mèxic, que aquest any, el mes d'octubre, celebraran el cinquè aniversari de l'aparició del seu primer volum, han decidit reprendre la publicació de la seva COL·LECCIÓ CATALÒNIA, suspesa temporalment a primeries del 1948. Ara, assegurada la vida de LA NOSTRA REVISTA; fallides altres provatures a les quals vam voler deixar lliures les possibilitats del «mercats» retirant-nos silenciosament; interdita encara a Catalunya l'edició de llibres en la nostra llengua si no són de poesia innòcua o mística o de prosa blanca, considerem un deure ineludible la persistència en la formació d'uns fons bibliogràfic nacional que sigui l'expressió palpable de la supervivència de la literatura catalana sobreposant-se a les persecucions del règim que tan sols la tolera com a manifestació folklòrica. ● Confien que cap dels vells abonats de la COL·LECCIÓ CATALÒNIA no refusarà de seguir en el lloc que té en les nostres llistes i que, al contrari, ens ajudarà amb el seu consell a les seves amistats a aconseguir que les baixes que ressentirem a causa dels que han retornat a Catalunya, seran cobertes pels altres que, inversament, fugen d'allà baix, cansats d'aguantar totes les penes morals i materials que s'hi sofreixen, i els quals són en nombre força més considerable que els primers. ● Admetrem subscripcions a tots els volums publicats, a pagar en terminis convenientes.

VOLUMS PUBLICATS

- 1.—LA NOVEL·LA DEL BESAVI, per AUGUST PI-SUNYER. Premi Fastenrath als Jocs Florals de Bogotà . \$ 10.—
- 2.—ADRIÀ GUAL I LA SEVA OBRA, per AVEL·L ARTÍS. Pròleg de JOAN ROURA-PARELLA . \$ 2.—
- 3.—MOSSÈN CINTO, per JOAN MOLLES. Pròleg de JOSEP CARNER . . . \$ 4.—
- 4.—556 BRIGADA MIXTA, per A. ARTÍS-GENER. Pròleg de VICENÇ GUARNER. Premi de Prosa als Jocs Florals de L'Havana \$ 6.—

EN PREMSA: - VOLUM 17

ELS SUPERVIVENTS

novel·la de VÍCTOR ALBA

- 5.—L'ATLANTIDA, per JACINT VERDAGUER. Pròleg de J. M. MIQUEL I VERGUÉS \$ 5.—
- 6.—MIQUEL SERVET, per JAUME AIGUADER I MIRÓ. Pròleg de JAUME PI-SUNYER \$ 8.—
- 7.—EL PONT DE LA MAR BLAVA, per LLUÍS NICOLAU D'OLIVER. Pròleg de l'autor, excepte per aquesta edició \$ 4.—
- 8.—EL DARRER DELS TUBAUS, per JAUME ROLDI; Premi Fastenrath als Jocs Florals de Londres \$ 8.—
- 9.—TOTS TRES SURTEN PEL L'OZAMA, per VICENÇ RIERA LLORCA \$ 7.—
- 10.—HISTÒRIA DE CATALUNYA, per FERRAN SOLDEVILA i P. BOSCH-GIMPERA. Publicada sota el patronatge de la Fundació Ramon Llull. \$ 12.—
- 11.—A LA BOCA DELS NUVOLLS, RAMON VOYES. Premi Concepció Rabell als Jocs Florals de Bogotà . \$ 7.50
- 12.—SOLITUD, per VÍCTOR CATALÀ . . \$ 10.—
- 13.—RETRATS LITERARIS, per DOMÈNEC GUANER. Premi de Prosa als Jocs Florals de Santiago de Xile . \$ 7.—
- 14.—TEMPERATURA, per FRANCISCO TRABAL \$ 12.—
- 15.—TEATRE DE LA NATURA, per A. ROVIRA I VIRGILI \$ 6.50
- 16.—DE LA PAU I DEL COMBAT, per J. PONS I PAGÈS \$ 15.—

Seguir: MINTONIA DEL BON REI JAUME, per A. TOME NADAL